

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ
GELECEĞE YÖNELİK İŞSİZLİK KAYGISI
DÜZEYLERİ İLE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE
İLİŞKİN TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Okan YETİŞENSOY

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

2019

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ GELECEĞE YÖNELİK
İŞSİZLİK KAYGISI DÜZEYLERİ İLE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN
TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

(Investigation of the Relationship between Social Studies Teacher Candidate's Unemployment
Worries About Future and Their Attitudes Toward Teaching Profession)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Okan YETİŞENSOY

Danışman: Prof. Dr. İbrahim Fevzi ŞAHİN

Erzurum
Ocak, 2019

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Okun YETİŞENSOY tarafından hazırlanan "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleceğe Yönelik İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi " başlıklı çalışması 15/01/2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Zekerya AKKUŞ

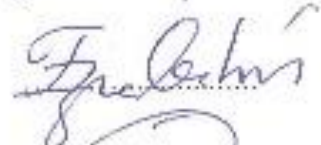
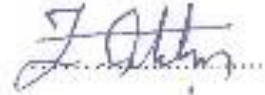
Atatürk Üniversitesi

Danışman: Prof. Dr. İbrahim Fevzi ŞAHİN

Atatürk Üniversitesi

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Osman ÇEPNİ

Karabük Üniversitesi

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

18 Ocak 2019

Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ GELECEĞE YÖNELİK İŞSİZLİK KAYGISI DÜZEYLERİ İLE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

15 /01/ 2019

Okan YETİŞENSOY

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım sürecinde bana destek olan, yüksek lisans eğitimim boyunca değerli fikirleri ve tecrübesiyle bana yol gösteren danışman hocam Sayın Prof. Dr. İbrahim Fevzi ŞAHİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam sırasında görüş ve önerilerinden yararlandığım Dr. Öğr. Üyesi Mesut ÖZTÜRK, Arş. Gör. Mustafa ÖZGÖL, Arş. Gör. İsmail SARIKAYA, Arş. Gör. Dr. Elif MERAL ve Arş Gör. Celal BOYRAZ'a teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak uygulama yaptığım eğitim fakültelerinde benden yardımlarını esirgemeyen hocalarıma, gönüllü olarak çalışmaya katılan tüm sosyal bilgiler öğretmeni adaylarına ve aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Okan YETİŞENSOY

ÖZ
YÜKSEK LİSANS TEZİ
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİ ADAYLARININ GELECEĞE YÖNELİK
İŞSİZLİK KAYGISI DÜZEYLERİ İLE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN
TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Okan YETİŞENSOY

Ocak, 2019, 92 sayfa

Amaç: Bu çalışmanın amacı çeşitli değişkenler açısından sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile işsizlik kaygısı düzeylerini tespit etmek ve geleceğe yönelik işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

Yöntem: Bu çalışma nicel bir çalışma olup, tarama modellerinden ilişkisel tarama modeline uygun olarak yürütülmüştür.

Bulgular: Çalışma sonucunda sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının kadın öğretmen adayları, daha alt sınıfta olan ve genel not ortalaması daha yüksek olan öğretmen adayları lehine anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygılarının cinsiyet ve GNO değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı belirlenirken, 4. sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarının işsizlik kaygılarının 2. sınıflara göre anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca işsizlik kaygısının alt boyutlarının tamamı ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiş, öğretmen adaylarının genel işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında ise negatif yönde, orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu bulgulanmıştır.

Sonuç: Çalışma sonucunda sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının genel işsizlik kaygıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Gerek bu durum gerekse 4. sınıf sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygılarının 2. sınıflara göre anlamlı derecede yüksek, buna karşın mesleğe ilişkin tutumlarının anlamlı derecede düşük olması işsizlik kaygısının artmasının sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkilediğini düşündürmektedir. Sonuç olarak bu çalışmada ulaşılan bulguların ve belirlenen negatif ilişkilerin, sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygılarının mesleklerine yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkilediğine işaret eden güçlü ipuçları sağladığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: sosyal bilgiler, öğretmen adayı, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, işsizlik kaygısı.

ABSTRACT
MASTER THESIS
INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL STUDIES
TEACHER CANDIDATE'S UNEMPLOYMENT WORRIES ABOUT FUTURE AND
THEIR ATTITUDES TOWARD TEACHING PROFESSION

Okan YETİŞENSOY

January, 2019, 92 pages

Purpose: In this study it is aimed to determine the levels of unemployment worries of the social studies teacher candidates and their attitudes towards the teaching profession in terms of various variables and to investigate the relationship between their unemployment worries and their attitudes toward teaching profession

Method: This study was conducted in accordance with the relational screening model.

Findings: As a result of the study, it was found that social studies teacher candidates' attitudes towards teaching profession differed significantly in favour of female teacher candidates, low-grade teacher candidates and teacher candidates with higher GPA. In addition it was found that social studies teacher candidates' unemployment worries were significantly higher in 4th grade teacher candidates but does not differ significantly by gender and GPA variables. The findings of the study showed that there were significant negative relationships between the sub-dimensions of unemployment worries and attitudes towards teaching profession. Also It was found that there was a negative, medium level significant relationship between teacher candidates' general unemployment worries and their attitudes towards teaching profession.

Results: As a result, it was found that there is a significant negative relationship between social studies teacher candidates' general unemployment worries and their attitudes towards teaching profession. Also it was found that unemployment worries of the 4th grade social studies teacher candidates were significantly higher than the second grade teacher candidates, whereas their attitudes towards teaching profession were significantly lower. In conclusion it is thought that the findings and negative relationships determined in this study provide strong clues suggesting that social studies teacher candidates' unemployment worries negatively affect their attitudes towards teaching profession.

Keywords: social studies, teacher candidate, attitude towards teaching profession, unemployment worries.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş	1
Araştırmanın Amacı	2
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	3
Araştırmanın Sınırlılıkları	4
Araştırmanın Varsayımları	4
İKİNCİ BÖLÜM	5
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	5
Eğitim Sistemi ve Eğitim Sisteminde Öğretmenlerin Rolü.....	5
Öğretmenlik Mesleğinin Tanımı	6
Öğretmen Yetiştirme ve Türk Eğitim Tarihindeki Yeri	7
Osmanlı dönemi.	8
Cumhuriyet dönemi.....	9
Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum	11
Kaygı	13
İşsizlik ve İşsizlik Kaygısı.....	14
Üniversite öğrencilerinde görülen işsizlik kaygısı.	16
Öğretmen adaylarında görülen işsizlik kaygısı.	17
Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygısı.	18
İlgili Araştırmalar	20
Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumla ilgili çalışmalar.	20
Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygılarıyla ilgili çalışmalar.	25
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	28

Yöntem	28
Araştırmanın Modeli	28
Çalışma Grubu.....	28
Çalışma grubunun üniversitelere göre dağılımı.	29
Çalışma grubunun cinsiyetlere göre dağılımı.	30
Çalışma grubunun sınıf düzeylerine göre dağılımı.	30
Çalışma grubunun genel not ortalamasına göre dağılımı.	31
Veri Toplama Araçları.....	32
Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği.	32
İşsizlik kaygı düzeyi ölçeği.	32
Uygulama ve Süreç.....	33
Veri Analizi	35
Öğretmenlik mesleğine yönelik tutuma ilişkin analizler.	35
Öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeylerine ilişkin analizler.	37
Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile işsizlik kaygısı arasındaki ilişkiye yönelik analizler.	43
Araştırmacı Rolü	43
Geçerlik ve Güvenirlik	43
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	45
Bulgular	45
Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarına Yönelik Bulgular	45
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları nasıldır? Sorusuna ilişkin bulgular.	45
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.	45
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.	46
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları genel not ortalaması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.	46
Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeylerine Yönelik Bulgular	47
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri nasıldır? Sorusuna ilişkin bulgular.	47
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.	48

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.	49
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri genel not ortalaması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.	50
Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	52
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.	52
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında “Çevresel ve sosyal baskı” alt boyutu açısından anlamlı bir ilişki var mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.....	52
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında “İstihdamdaki daralma ve iş gücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi” alt boyutu açısından anlamlı bir ilişki var mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.	53
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında “Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ” alt boyutu açısından anlamlı bir ilişki var mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.	53
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında “Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği” alt boyutu açısından anlamlı bir ilişki var mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.	54
BEŞİNCİ BÖLÜM	55
Tartışma, Sonuç ve Öneriler	55
Sonuç ve Tartışma	55
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları nasıldır? Sorusuna ilişkin sonuç ve tartışma.	55
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin sonuç ve tartışma.	55
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin sonuç ve tartışma.....	56
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları genel not ortalaması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin sonuç ve tartışma.	57

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri nasıldır? Sorusuna ilişkin sonuç ve tartışma.	58
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin sonuç ve tartışma.	58
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin sonuç ve tartışma.	59
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri genel not ortalaması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin sonuç ve tartışma.	60
Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile işsizlik kaygı düzeyi ve alt boyutları arasında var olduğu belirlenen ilişkilere yönelik sonuç ve tartışma.	61
Öneriler.....	62
KAYNAKÇA	64
EKLER	72
EK-1. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği	72
EK-2. İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeği	73
EK-3. Örnek Araştırma İzni.....	74
EK-4. Örnek Araştırma İzni.....	75
EK-5. Örnek Araştırma İzni.....	76
ÖZGEÇMİŞ.....	77

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretmenliğinin Yıllara Göre Atama Sayıları (Son 10 Atama).....	19
Tablo 2. Çalışma Grubunu Oluşturan 910 Öğretmen Adayının Üniversitelere Göre Dağılımı	29
Tablo 3. Çalışma Grubunun Cinsiyetlere Göre Dağılımı	30
Tablo 4. Çalışma Grubunun Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı	30
Tablo 5. Çalışma Grubunun Genel Not Ortalamasına Göre Dağılımı	31
Tablo 6. Ölçeklerin Uygulandığı Gruplara İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları	34
Tablo 7. Ölçeklerin Güvenirlik Katsayılarına İlişkin Analiz Sonuçları	34
Tablo 8. İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Basıklık ve Çarpıklık Değerleri	39
Tablo 9. Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Basıklık ve Çarpıklık Değerleri.....	39
Tablo 10. Cinsiyet Değişkenine Göre İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Basıklık ve Çarpıklık Değerleri.....	40
Tablo 11. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ile İlgili Betimsel İstatistik Sonuçları	45
Tablo 12. Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ile İlgili Mann Whitney U Testi Sonuçları	45
Tablo 13. Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ile İlgili Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	46
Tablo 14. Genel Not Ortalaması Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ile İlgili Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	46
Tablo 15. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile İlgili Betimsel İstatistik Sonuçları	47
Tablo 16. Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile İlgili Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları	48
Tablo 17. Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile İlgili Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları	49
Tablo 18. Genel Not Ortalaması Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile İlgili Betimsel İstatistik Sonuçları	50

Tablo 19. Genel Not Ortalaması Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile İlgili Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları.....	51
Tablo 20. Genel Not Ortalaması Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile İlgili Welch Testi Sonuçları.....	51
Tablo 21. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Sıra Farkları Korelasyonu Sonuçları	52
Tablo 22. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ile İşsizlik Kaygısının Çevresel ve Sosyal Baskı Alt Boyutu Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Sıra Farkları Korelasyonu Sonuçları	52
Tablo 23. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ile İşsizlik Kaygısının İstihdamdaki Daralma ve İşgücü İhtiyacındaki Azalmanın Etkisi Alt Boyutu Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Sıra Farkları Korelasyonu Sonuçları.....	53
Tablo 24. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile İşsizlik Kaygısının Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği Alt Boyutu Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Sıra Farkları Korelasyonu Sonuçları.....	53
Tablo 25. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile İşsizlik Kaygısının Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği Alt Boyutu Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Sıra Farkları Korelasyonu Sonuçları.....	54

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanları için histogram grafiği.	36
Şekil 2. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının dağılımına ilişkin QQ grafiği.	36
Şekil 3. İşsizlik kaygı düzeyi puanlarının dağılıma ilişkin histogram grafiği.	38
Şekil 4. İşsizlik kaygı düzeyi puanlarının dağılımına ilişkin QQ grafiği.	38
Şekil 5. GNO'su 2,49 ve altı olan öğretmen adayları için histogram grafiği.	41
Şekil 6. GNO'su 2,50 ve 2,99 arası olan öğretmen adayları için histogram grafiği.	41
Şekil 7. GNO'su 3,00 ve üstü olan öğretmen adayları için histogram grafiği.	42

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

%	: Yüzde
f	: Frekans
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
KPSS	: Kamu Personeli Seçme Sınavı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
n	: Kişi sayısı
Sd	: Serbestlik derecesi
Ss	: Standart sapma
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
$\bar{x}$	: Aritmetik ortalama

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Ülkemizde üniversite öğrencileri, üniversite hayatları boyunca çeşitli uyum sorunları, ekonomik sorunlar, akademik sorunlar, ailesel sorunlar, stres, depresyon, iş bulma ve gelecek kaygısı gibi çeşitli sıkıntılarla karşı karşıya kalmaktadır (Topkaya & Meydan, 2013). Dökmen (1989) üniversite hayatının ilk senesinde olan öğrencilerin üniversiteye ve yurt yaşamına uyum sağlama sorunlarının ön planda olduğunu, son sınıfa geldiklerinde ise iş bulma ve gelecek kaygısı sorunlarının öne çıktığını belirtmektedir (Akt., Koç & Polat, 2006).

İşsizlik kaygısı ülkemizde özellikle üniversite öğrencilerinde en yaygın olarak görülen kaygı türlerinden birisi olarak göze çarpmaktadır (Yurdakul, 2006). Son yıllarda üniversite öğrencileri arasında artan işsizlik kaygısı toplumun önemli sorunlarından birisi haline gelmiştir ve bu kaygının üniversitelerde yoğun olarak yaşandığı yerlerden biriside eğitim fakülteleridir.

Eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının yaşadığı kaygılar mezuniyet aşamasında, KPSS, atanma ve iş bulma kaygılarıyla doruk noktasına ulaşır (Atmaca, 2013). Öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilen pek çok çalışmada öğretmen adaylarının atanma merkezli kaygılarının yüksek olduğu ve geleceğe yönelik yüksek düzeyde işsizlik kaygısı yaşadıkları belirlenmiştir (Akgün & Özgür, 2014; Kaya & Büyükkasap, 2005; Keskin, 2017; Şahin, 2011). Bu işsizlik kaygısının yoğun olarak yaşandığı eğitim fakültesi ana bilim dallarından birisi de sosyal bilgiler eğitimi ana bilim dalıdır.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının hizmet öncesi dönemde yaşadıkları KPSS kaygılarının yüksek olduğu bilinmektedir (Avaroğulları, 2016). Bu durum çeşitli çalışmalarda da ortaya koyulmuştur. Özşarı (2008) 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının KPSS'ye yönelik kaygılarını incelediği çalışmasında 10 ana bilim dalı içerisinde KPSS'ye ilişkin en yüksek kaygıya sosyal bilgiler eğitimi ana bilim dalında okuyan öğretmen adaylarının sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Son yıllarda bu ana bilim dalından mezun olan kişi sayısındaki yığılma, Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği kadro sayısının bu ana bilim dalı mezunlarını tam olarak istihdam etmeye yetmemesi ve atanmak için KPSS'den alınması gereken puanın yükselmesi gibi nedenlerle sosyal bilgiler öğretmeni adayları için atanmak zorlaşmakta, bu durum da öğretmen adaylarının geleceğe yönelik işsizlik kaygısına kapılmalarına sebep olmaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sahip olduğu bu kaygının onların öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını nasıl etkilediği ve ne yönde değiştirdiği bir soru işaretidir. Nitekim alanyazında işsizlik kaygısı ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen bir çalışmaya rastlanmamaktadır.

Öğretmenlerin öğrencilik yıllarındaki öğrenme yaşantıları meslek anlayışlarına temel oluşturmaktadır (Çeliköz & Çetin, 2004) ve öğretmen adaylarının mesleğe yönelik olumlu tutumlar, algılar ve değerlerle donanmış olmaları, mesleki yaşamlarında başarılı olmalarının belirleyicisi olarak görülebilir (Karadağ, 2012). Bu bakımdan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrencilik yıllarında mesleklerine karşı geliştirmiş oldukları olumlu tutumların onların gelecekte mesleklerinde göstereceği başarı üzerinde doğrudan etkili olacağı söylenebilir. Bu noktada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarını olumsuz yönde etkileyen faktörlerin tespit edilmesi ve ortadan kaldırılması önem arz etmektedir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının geleceğe yönelik işsizlik kaygısına sahip olmaları mesleğe ilişkin olumsuz tutumlar geliştirmelerine sebep olabilir. Bütün bunlardan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile bu tutumlar üzerinde olumsuz yönde etkiler doğurabileceği düşünülen işsizlik kaygısı arasındaki ilişkinin aydınlatılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı çeşitli değişkenler açısından sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile işsizlik kaygısı düzeylerini tespit etmek ve geleceğe yönelik işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Bu amaçtan hareketle, çalışmada aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranacaktır.

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları nasıldır?
 - 1.1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
 - 1.2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
 - 1.3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları genel not ortalaması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri nasıldır?

- 2.1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
- 2.2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
- 2.3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri genel not ortalaması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
 - 3.1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında “Çevresel ve sosyal baskı” alt boyutu açısından anlamlı bir ilişki var mıdır?
 - 3.2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında “İstihdamdaki daralma ve iş gücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi” alt boyutu açısından anlamlı bir ilişki var mıdır?
 - 3.3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında “Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği” alt boyutu açısından anlamlı bir ilişki var mıdır?
 - 3.4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında “Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği” alt boyutu açısından anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Günümüzde işsizlik kaygısının yoğun olarak yaşandığı yerlerden birisi de eğitim fakültelerinin çatısı altında öğretmen yetiştiren sosyal bilgiler eğitimi ana bilim dallarıdır. Dolayısıyla sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile bu tutumları olumsuz yönde etkilediği düşünülen işsizlik kaygısı arasındaki ilişkinin tespit edilmesi önem arz etmektedir. Nitekim bu tür çalışmalardan elde edilen sonuçlar ve sorunun çözümü için getirilen öneriler eğitim yöneticileri ve uygulayıcılarının öğretmen yetiştirme ve atama sisteminde yaşanan sorunları fark etmelerini ve sorunları çözmek için eyleme geçmelerini sağlayabilir. Ancak alanyazın incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının yaşamakta olduğu işsizlik kaygılarını ve işsizlik kaygılarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ne yönde etkilediğini inceleyen bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Bu çalışmanın alanyazında bulunan bu boşluğu doldurmaya katkıda bulunabileceği ve işsizlik sorununa farklı bir bakış açısı getirebileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. Türkiye'nin 11 farklı üniversitesinin eğitim fakültelerinde öğrenim gören 910 sosyal bilgiler öğretmeni adayıyla,
2. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği ve işsizlik kaygı düzeyi ölçeğiyle elde edilen veriler ile sınırlıdır.

Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada;

1. Kullanılan veri toplama araçlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve işsizlik kaygısı düzeylerini belirlemeye uygun oldukları,
2. Öğretmen adaylarının ölçek maddelerine içtenlikle ve gerçek durumlarını yansıtacak şekilde yanıt verdikleri varsayılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Eğitim Sistemi ve Eğitim Sisteminde Öğretmenlerin Rolü

Bilgi çağı olarak nitelendirilen 21. yüzyılda nitelikli insan gücü en önemli sermaye haline gelmiştir. Nitekim devletlerin gelişmişlik düzeylerini gösteren en önemli parametrelerden bir tanesi nitelikli insan gücüne sahip olmalarıdır. Bu gücü yetiştirme misyonu ise eğitim kurumlarına verilmiştir.

Ekonomik ve sosyal kalkınmada eğitimin çok önemli bir yeri vardır. Ulusların refah düzeyleri ve eğitim düzeyleri incelendiğinde bu iki değişken arasındaki yakın ilişki göze çarpmaktadır. İktisadi ve sosyal açıdan geri kalmış ülkeler incelendiğinde bu ülkelerde eğitimin genellikle niceliksel ve niteliksel olarak düşük bir düzeye sahip olduğu görülmektedir. Eğitim etkinlikleri bir ülkenin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyini belirlemede önemli bir yere sahiptir ve bu gelişmişliğin temel taşı oluşturan insanları yetiştirecek olan öğretmenlerdir. Kısacası sağlıklı bireylerden oluşan, ekonomik yönden güçlü ve gelişmiş bir toplum inşa etmenin yolu nitelikli bireyler yetiştirmekten geçmektedir. Bunun başarılması hususunda en büyük rol öğretmenlerindir (Yılman, 2006).

Günümüzde öğretmenlerin dünya eğitim sistemlerinin başarısında en önemli rolü oynadıkları gerçeği bütün eğitim bilimcilerce kabul edilmektedir. Bu bakımdan öğretmenlerin gerek hizmet öncesi dönemde, gerekse hizmet içinde iyi bir eğitim ile yetiştirilmeleri eğitim hizmetlerinin kalitesi yönünden büyük önem taşımaktadır (Şişman, 2006). Nitekim “Bir okul ancak orada çalışan öğretmenler kadar iyidir” sözü öğretmen nitelikleri ile eğitimin kalitesi arasındaki ilişki hakkında ipuçları sağlamaktadır.

Özellikle 21. yüzyılla beraber Dünya’da ve ülkemizde yaşanan değişimler ve gelişmeler öğretmenlere bilgiyi aktaran, öğrenciyi yönlendiren kişi olmanın yanında farklı görev ve sorumluluklar da yüklemiştir. Son yıllarda eğitim teknolojilerinin eğitim ortamlarında yaygın olarak kullanılması öğretmenlerin teknolojiyi daha iyi kullanmalarını ve bu alanda yetkinlik sahibi bireyler olarak kendilerini geliştirmelerini zorunlu kılmıştır. Bunun yanında eğitim felsefelerinde yaşanan değişimler, sürekli öğrenme kavramının önem kazanması ve öğrencinin aktif olduğu, bilgiyi araştırarak keşfettiği öğrenme ortamları öğretmenlere bilgiyi yapılandırma yolunda öğrenciye en iyi şekilde rehberlik etme, bu yolda en verimli yöntem ve teknikleri işe koşma adına önemli sorumluluklar yüklemiştir. Ayrıca

öğrenciyi en iyiye yönlendirmede iyi bir rehber ve model olması beklenen öğretmenin kendisini daima yenileyerek her yönden donanım sahibi bir kimliğe kavuşması, gelişmiş bir toplum inşa etmede aktif rol oynaması beklenmektedir. Nitekim geleceğin dünyasını şekillendiren iyi yetişmiş insanlardır. Bu iyi yetişmiş insanları yetiştirme hususunda en büyük rol ise öğretmenlere düşmektedir (Gömleksiz, 2004).

Öğretmenler eğitim sürecinin en önemli ögesidir ve eğitimi uygulayan, hayata geçiren ve yaşatan güçtür. Öğretmenlerin yetiştirmiş olduğu iyi niteliklere sahip bireyler ailelerini ve milletlerini mutlu kılar, yurtlarını kalkındırır ve devletlerini güçlendirir. Bu bakımdan bir milletin ve devletin kalkınması ve geleceği öğretmenlerin mesleklerinde göstereceği başarıya bağlıdır (Tekışık, 1987).

Öğretmenlik Mesleğinin Tanımı

Gelişmiş bir toplum inşa etme, milletlerin ve devletlerin geleceklerini hazırlama konusunda önemli bir role sahip olan öğretmenlik mesleği, statü ve saygınlığı her ülke ve kültürde farklılık gösteren, tarih boyunca doğrudan insana yönelik bir meslek olması yönüyle, sadece bir kazanç kapısı değil, aynı zamanda kutsal olarak görülen bir meslektir. Nitekim Türk eğitim tarihi incelendiğinde, bilge kişilere ve öğretmenlere her zaman saygı gösterildiği ve toplumda önemli bir yer atfedildiği görülmektedir (Şişman, 2006).

Öğretmenlik mesleğinin taşıdığı anlam ve kapsamı ile ilgili alanyazında birçok farklı tanım görmek mümkündür. Türer (2009) öğretmenlik mesleğini mesleklerin mesleği olarak tanımlanmayı hak eden ve diğer mesleklerin bilişsel, devinışsel inceliklerinin öğretilmesi sürecinde rol oynayan kilit bir meslek olarak tanımlamıştır. Çağlar (1991, s. 53) öğretmeni “Eğitimin kilit adamı, yaratıcı, yaşatıcı, hayata geçirici, uygulayıcı gücü “ olarak tanımlarken, Şişman’a (2006, s. 212) göre ise öğretmen “İnsan mimarı ve insanın kişiliğini biçimlendiren bir sanatkârdır”. Türkiye’nin yetiştirmiş olduğu önemli eğitimcilerden Hüseyin Hüsnü Tekışık öğretmenlik mesleği üzerine şöyle bir değerlendirmede bulunmuştur : “Öğretmenlik mesleği, yetişmekte olan nesli, ailesi, çevresi, milleti, devleti ve vatani için daima yararlı, yapıcı, yaratıcı iyi bir insan ve iyi bir vatandaş olarak yetiştirme sanatıdır” (Tekışık, 1987, s. 24).

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu 43. Maddede (1973) öğretmenlik mesleğinin tanımı ile ilgili şu ibareler yer almaktadır: “Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas (uzmanlık) mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler, öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır.”

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda görüldüğü gibi öğretmenlik mesleği özel bir uzmanlık gerektiren, belirli amaçlar ve ilkeler doğrultusunda gerçekleştirilmesi gereken, belirli bir eğitim yoluyla kazanılan bir meslektir. Bir öğretmenin olmazsa olmazı konumunda olan alan bilgisinin yanında bu bilgiyi en etkili şekilde öğrencilere verebilmesi için pedagojik formasyon eğitimi almış olması bir zorunluluktur. Ayrıca öğretmenlerin ders dışı konularda öğrencilerini aydınlatabilmesi ve fikirler sunabilmesi için genel kültür bilgisi gereklidir.

Özel bir uzmanlık seviyesine ulaşamamış, alanında yetkinlik sahibi olmayan, bilgiyi en doğru ve öğrenci için en uygun olan yöntem ve tekniklerle aktaramayan bir öğretmenin mesleğinde başarılı olması zordur. Bir öğretmenin gerekli nitelikleri kazanmasında öğretmenin hizmet öncesi dönemi önemli bir yere sahiptir (Şimşek, 2005). Öğretmenin hizmet öncesi aldığı eğitim ile daha sonraki süreçte aldığı hizmet içi eğitimler onun öğretim sürecindeki performansını belirlemektedir. Eğitimin yaşam boyu devam eden bir süreç olduğu düşünüldüğünde öğretmen adaylarının eğitiminin sadece hizmet öncesi dönemle sınırlı olmadığı söylenebilir. Öğretmenlerin mesleğe atıldıktan sonraki süreç içerisinde gerek hizmet içi eğitimlerle, gerekse kendi istek ve çabalarıyla devamlı olarak daha iyiye gitmeleri, kendilerini her yönden geliştirmeleri gerekmektedir (Oral, 2013).

Öğretmen Yetiştirme ve Türk Eğitim Tarihindeki Yeri

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında çok yönlü, eleştirel düşünen, yaratıcı ve sorgulayıcı kimliğe bürünmüş, bilgiyi arayan, araştıran, analiz eden, sentez yoluyla özgün ürünler ortaya koyabilen nitelikli bireylerin yetiştirilmesi önem kazanmıştır. Bu özelliklere sahip bireylerin yetiştirilmesinde ise en büyük rol öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenlerin gelişmiş bir toplum inşa etme, milletlerin ve devletlerin geleceklerini hazırlama hususunda sahip oldukları büyük sorumluluk bu mesleğe mensup bireylerin her yönden donanımlı olmasını, gerekli niteliklere ve donanıma sahip öğretmenler yetiştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Çağın gerektirdiği niteliklere ve donanıma sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi ise bilinçli ve nitelikli bir öğretmen eğitimiyle mümkündür. Bir ülkedeki eğitim olanakları ne kadar iyi olursa olsun, öğretmenler mesleğin gerektirdiği özelliklere tam olarak sahip değillerse sistem işlemez. Ülkelerin ihtiyaç duyduğu insan gücünü yetiştiren en önemli elemanın öğretmenler olması, öğretmenlerin yetiştirilmesi üzerinde titizlikle durulmasını zorunlu kılmaktadır. Öğretmenlerin meslek öncesi aldıkları eğitim ile meslekteki başarıları arasında çok yakın bir ilişki bulunmaktadır. Öğretmenlerin sınıf içindeki performansı doğrudan meslek öncesi elde etmiş olduğu kullanılabilir yeterliliklere dayanmaktadır, meslek

öncesi eğitim sırasında kazanılamayan değerlerin sonradan kazanılması güçtür (Yılman, 2006).

Gerekli niteliklere sahip ve donanım sahibi öğretmenlerin yetiştirilmesi hususu geçmişten beridir hem Türk milletinin hem de diğer dünya milletlerinin üzerinde durduğu bir konu olmuştur. Türk tarihinde ise ilk sistemli öğretmen yetiştirme kurumlarının Osmanlı döneminde kurulduğu söylenebilir.

Osmanlı dönemi.

Osmanlı devletinde 19. yüzyıla kadar öğretmen yetiştirmek için özel bir kurum açma ihtiyacı hissedilmemiştir. Ancak zamanla devletin farklı kademelerinde görülen bozulmalar kendisini medreselerde de göstermiş, medreseler bilimsellikten uzaklaşarak çağın gerektirdiği ihtiyaçlara yanıt veremez hale gelmiştir. Özellikle II. Mahmud ve Tanzimat dönemlerinde Avrupa'nın Osmanlıdan sadece askeri, ilmî ve teknolojik yönlerden değil, her yönden ileri bir düzeyde olduğu kabul edilmiş, bu yüzden başta eğitim kurumu olmak üzere çeşitli kurumlarda kapsamlı bir ıslahat hareketine girişilmiştir (Kodaman, 1991).

1824 yılında II. Mahmud ilk kez ilköğretimi zorunlu hale getirmiş ve sonrasında ilköğretimde önemli gelişmeler yaşanmıştır. 1838'de ortaokul seviyesinde eğitim veren rüştiyelerin açılması ile öğretmen ihtiyacı daha da belirginleşmiştir. Bu ihtiyacı gidermek amacıyla ilk olarak 16 Mart 1848'de ilk öğretmen okulu olan Darülmuallimin açılmıştır. Daha sonra farklı illerde açılarak sayısı arttırılan bu okul Türkiye'de öğretmen yetiştirme sistemi için başlangıç noktası olmuştur (Gelişli, 2003).

Tanzimat dönemiyle beraber Osmanlı'nın eğitim sisteminde kademeli bir yapıya doğru gidiş yaşanmış, 1 Eylül 1869 tarihinde yayımlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile eğitim sistemi ilk, orta ve yükseköğretim şeklinde düzenlenmiş, medrese sisteminin dışında laik eğitimin yolunu açan bir eğitim sistemi oluşturulmuştur. Ayrıca medrese dışındaki örgün eğitim geniş biçimde ele alınarak düzenlenmiş ve geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla erkek ve kız öğretmen okulları, özel okullar ve tüm okulların ders programları belirtilmiş ve öğretmenlik mesleği düzenlenmeye çalışılmıştır (Akyüz, 1999).

Bu yeni sistemle beraber öğretim çeşitlenmiş ve farklı okullar ortaya çıkmıştır. İlkokul seviyesindeki sıbyan mekteplerine öğretmen yetiştirmek amacıyla 1868 tarihinde ilköğretmen okullarının temeli olarak görülebilecek Darülmuallimin-i Sıbyan açılmıştır. Ayrıca kız rüşdiyelerinin yaygınlaşması ve bu rüşdiyelerde eğitim verecek kadın öğretmen ihtiyacının belirginleşmesiyle 1870 yılında kız sıbyan mekteplerine ve rüşdiyelerine öğretmen yetiştirmek için kız öğretmen okulu olan Darülmuallimat açılmıştır. 1869 tarihli Maarif-i

Umumiye Nizamnamesi ile açılması planlanmış olan Darülmuallimin-i Aliye 1891 yılında açılarak ortaöğretime öğretmen yetiştirme işi başlamıştır. Bu okul Türkiye’de ortaöğretim için öğretmen yetiştiren ilk okul olmuştur (Gelişli, 2003; Türer, 2009).

İkinci Meşrutiyet döneminde ise öğretmenlik mesleğinin toplumdaki yeri ve önemi artmış, bu dönemde öğretmen okulları daha çağdaş bir çizgiye kavuşmuştur. Özellikle bu dönemde öğretmen okullarının modern bir çizgiye ulaşmasında Mustafa Satı Bey önemli bir rol oynamıştır. Kendisi öğretmen okullarının müfredatına pedagoji, öğretim yöntemleri, resim, müzik, beden eğitimi gibi derslerin girmesine öncülük etmiş, öğretmenlik mesleğinin gelişmesi ve öğretmen okullarının çağdaş bir temele oturtulması adına kongreler düzenlemiş, konferanslar vermiş, sayısız çalışma ve girişimleriyle öğretmen okullarının gelişmesine öncülük etmiştir (Doğan, 2012; Türer, 2009).

İkinci Meşrutiyet döneminde ilk öğretmen meslek örgütleri kurulmuştur. Bu dönemde toplumda “Çökmekte olan devleti eğitim ve öğretmenler kurtaracaktır” görüşünün yaygınlık kazandığı görülmektedir. Bunun yanında eğitim ve öğretmenlerin sorunlarıyla ilgili meseleler mesleki dergilerde ve genel basında ilk kez tartışılmış, yeni ve farklı görüşler ortaya koyulmuştur. Bu görüşlerin bir kısmı Cumhuriyet döneminde yapılacak olan uygulamaların temelini oluşturmuştur (Akyüz, 1999).

Cumhuriyet dönemi.

Cumhuriyet sonrası döneme bakıldığında Anadolu’da öğretmen sayısının oldukça az olduğu ve Osmanlı döneminde yetişmiş olan pek çok öğretmenin de devletin son dönemlerinde yaşanan yıkıcı savaşlarda ve İstiklal mücadelesinde şehit olduğu görülmektedir. Nitekim Cumhuriyetin ilk yıllarında Anadolu’daki köylerin %95’i öğretmenden mahrumdu ve bu dönemde nüfusun büyük çoğunluğunun köylerde yaşıyor olması bu sıkıntılı durumu daha da derinleştirmekteydi. Bunun karşısında ilk olarak öğretmen ihtiyacını karşılamak için kurslar açılarak emekli öğretmen, mühendis, veteriner gibi meslek mensuplarından yararlanılmaya çalışılmış, diğer yandan ise öğretmen okulları açmak için girişimlerde bulunulmuş, Ankara, Erzurum, Balıkesir ve Konya gibi illerde öğretmen okulları açılmıştır. 1924 yılında çıkarılan 439 sayılı Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu ile öğretmenlik bir meslek olarak kabul edilmiş, milli eğitim bakanı olan Mustafa Necati Beyin öncülüğünde 789 sayılı ve 22 Mart 1926 tarihli Maarif Teşkilatına Dair Kanun ile ilkokulların öğretmen ihtiyacını karşılamak için köy muallim mektepleri oluşturulmuştur. 1926 yılında çıkarılan 789 sayılı Maarif Teşkilatına dair kanunun 12. maddesi ile eğitim hizmetlerinde asıl olan öğretmenliktir ilkesi benimsenmiştir (Gelişli, 2003; Türer, 2009).

1936'ya gelindiğinde ise Anadolu'da yaklaşık 35.000 köyün öğretmensiz olduğu görülmektedir. Bundan dolayı 1936'dan sonra eğitmen (yardımcı öğretmen) yetiştirmek için sekiz aylık eğitim veren öğretmen kursları açılmış, 1937 yılında Köy Eğitmenleri Kanunu çıkarılarak köylerin ihtiyacını karşılamak için köy eğitim yurtları açılmıştır. Bu yurtlar zamanla gelişerek Türk eğitim tarihinde çok önemli bir yere sahip olan Köy Enstitülerinin temellerini oluşturmuş ve 17 Nisan 1940'da Köy Enstitülerinin açılmasıyla kırsal alanda cahilliğin önüne geçmek, halkın pratik yaşamını iyileştirmek, ağırlıklı olarak köylülerden oluşan Türkiye halkını bu yolla modern hale getirmek adına çok önemli bir adım atılmıştır (Türer, 2009). Ekonomik ve toplumsal kalkınmanın beraber gerçekleşmesini hedefleyen köy enstitüleri, tamamen kapatıldığı 1954 yılına kadar olan dönemde kuruluş amaçlarının üzerinde bir başarı göstermiş, köyün sorunlarına eğilen ilerici kuşağın yetişmesini sağlayarak Türk eğitim tarihine adını yazdırmıştır (Kaplukan, 2012).

Bütün bunların yanında cumhuriyetin ilanından itibaren dış ülkelerdeki gelişmeler yakından takip edilmiş, farklı alanlarda öğretmen ve öğretim üyesi yetiştirmek amacıyla yurtdışına öğrenciler gönderilmiş ve ülkemize pek çok yabancı eğitim bilimci getirilerek çalışmalarda bulunulmuştur. Orta öğretime öğretmen yetiştirmede ise temellerini Osmanlı'daki Darülmuallimin-i Aliye'den alan yüksek öğretmen okulları önemli rol oynamış ve yüksek öğretmen okulları bulundukları yerlerdeki üniversitelerle işbirliği içerisinde lise ve dengi okullara öğretmen yetiştirmişlerdir. 1953 yılından sonra 6234 sayılı Kanunla, öğretmen yetiştiren kurumlar "İlköğretmen Okulu" adı altında birleştirilmiş, ilkokul üzerine altı, ortaokul üzerine üç yıl eğitim vermiştir (Ergün, 1987; Gelişli, 2003).

İlkokul öğretmenlerini de yükseköğretimde yetiştirmek için 1974 yılından itibaren iki yıllık Eğitim Enstitüleri açılmaya başlanmıştır ve 1982 yılında bu kurumlar, Eğitim Yüksekokulları adı altında üniversitelere bağlanmışlardır. 1989 yılından itibaren ise Eğitim Yüksekokullarının öğrenim süresi 4 yıla çıkarılmış ve eğitim fakültelerine bağlanmışlardır (Üstüner, 2004). 1998–1999 yılından sonra ise öğretmen eğitiminde yeniden yapılanmaya gidilmiş ve bunun sonucu hizmet öncesi eğitimde öğretmen yetiştirme görevi ve sorumluluğu yükseköğretim düzeyinde eğitim fakültelerine verilmiştir (Terzi & Tezci, 2007).

Özetle, Osmanlı'dan itibaren sistemli bir şekilde ele alınan öğretmen yetiştirme işi Cumhuriyet dönemiyle beraber daha kapsamlı ve sistematik olarak ele alınarak sürdürülmüş, nicelik yönünden var olan eksikliğin giderilmesine yönelik çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalar uzun yıllar sonra sonuç vermiştir. Nitekim son yıllarda ülkenin ihtiyaç duyduğu öğretmen sayısı büyük ölçüde karşılanabilir duruma gelmiştir ve bu durum ülkemizde

öğretmen yetiştirme işinin nicelik boyutunun yanında nitelik boyutunun da önem kazanmasına sebep olmuştur.

Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum

Öğretmenlerin sahip olduğu genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi gibi bilişsel yeterlilikler onların sahip olduğu nitelikleri yansıtmaları açısından önem taşımaktadır. Ancak bunların yanında öğretmenlerin duyuşsal tepkileri, özellikle de mesleğe ilişkin tutumları önemli bir yere sahiptir (Semerci, N. & Semerci, Ç., 2004). Nitekim her meslekte olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de mesleğe karşı geliştirilmiş olan olumlu tutum ve mesleğin benimsenerek yerine getirilmesi büyük önem taşımaktadır. Nitekim öğretmenlerin mesleğe ilişkin tutumları, mesleki davranışlarının en güçlü yordayıcısıdır ve mesleklerinde gösterecekleri başarı ile yakından ilişkilidir (Altunkeser & Ünal, 2015).

Middlebrook (1980) tutumu bir bireyin belirli kişilere ve nesnelere yönelik düşünce, duygu ve eylemlerine yön veren genel, öğrenilmiş öz eğilimler olarak tanımlamıştır. Smith (1968)'in yapmış olduğu tanıma göre ise “Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir” (akt., Kağıtçıbaşı, 2010, s. 110). İnecoğlu (2010)'na göre: “Tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir.” (s. 13). Papanastasiou (2002)'ya göre ise tutum bireyin nesnelere, insanlara, yerlere, olaylara veya fikirlere karşı var olan olumlu ya da olumsuz duygusal yönelimini temsil eden bir kavram olarak tanımlanabilir.

Kısacası tutumlar bireydeki varlığı doğrudan gözlenemeyen ancak bireyde bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutta birtakım davranış ve tepkilere yol açarak kendisini belli eden eğilimlerdir. Tutumların bireyde oluşturduğu bu davranış ve tepkileri bireyin sahip olduğu tutumların dışarıdan gözlenebilen ve ölçülebilecek belirtileri olarak görmek mümkündür. Tutum, doğrudan doğruya gözlenebilen ve ortaya konulan bir davranış değil, bireyi ilgili davranışa hazırlayıcı bir eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 2010). Tutumlarımız çevremizdeki objelere dair bilgileri nasıl kodladığımızı ve bu objelere nasıl davrandığımızı belirler (Roos, 1990). Bu tutum objeleri bir kişi, bir olay, bir nesne olabileceği gibi bir meslekte olabilmektedir.

Tutumların gelişmesi ve şekil almasında pek çok farklı değişkenin etkisinden söz etmek mümkündür. Özellikle büyüme çağına kadar olan döneme kadar anne ve babanın etkisi, daha sonraki süreçte ise akranların etkisi, kitle iletişim araçlarının etkisi, farklı kaynaklardan edinilen bilgiler ve eğitim tutumlarının oluşmasında etkilidir (Morgan, 2011). Özellikle eğitim

sistemi bireylerin olumlu tutumlarla donanmasını sağlama hususunda büyük bir işleve sahiptir. Okul öncesi dönemden başlayarak bireylerin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönden sağlıklı bir gelişim göstermelerine fayda sağlayacak tutumların kazanılmasında eğitim kurumları önemli bir rol oynamaktadır.

Bu durum öğretmen yetiştirme açısından değerlendirildiğinde öğretmen adaylarının özellikle üniversite eğitimleri sırasında mesleklerine karşı olumlu bir tutum geliştirmelerinin sağlanması önem taşımaktadır. Nitekim öğretmenlerin öğrencilik yıllarındaki öğrenme yaşantıları meslek anlayışlarına temel oluşturmaktadır. Bu bakımdan bu öğrenme yaşantılarının mesleğe yönelik olumlu tutumlar kazandıracak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir (Çeliköz & Çetin, 2004). Öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterliliklerin kazandırılmasında temel rolü oynayan eğitim fakülteleri, öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik olumlu tutum geliştirmelerinde önemli bir rol oynamaktadır (Çapri & Çelikkaleli, 2008).

Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik olumlu tutumlar, algılar ve değerlerle donanmış olmaları, mesleki yaşamlarında başarılı olmalarının belirleyicisi olarak görülebilir (Karadağ, 2012). Öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutuma sahip öğretmen adayları mesleğe başladıktan sonra büyük bir sorumluluk bilincine sahip olarak görevlerini en iyi şekilde yerine getirmeye çalışırlar ve öğrencileriyle ilişkilerinde daha başarılı olurlar. Ayrıca araştırmacı bir kişiliğe sahip olarak, yaratıcı düşünür, yenilikleri öğrenme ortamına taşır ve öğrencilerini motive ederler (Çeliköz & Çetin, 2004).

Öğretmenlerin görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirmeleri öncelikle işlerini severek yapmalarıyla mümkündür. Ülkemizde yapılan çeşitli araştırmalarda öğretmenlerin önemli bir kısmının bıkkınlık, stres, duyarsızlaşma gibi durumlarla karşı karşıya olduğu ve yüksek düzeyde tükenmişlik düzeyine sahip olduğu ortaya koyulmuştur. Bu durumdan kaynaklı olarak ise öğretmenlerde öğrencilerle sağlıklı iletişim kuramama, karşılaşılan problemlere akılcı çözüm önerileri sunamama, performans düşüklüğü, mesleki heyecanı kaybetme, kişisel başarı hissinde azalma gibi olumsuzluklar görülmektedir (Bağcı & Karagül, 2013; Karakelle & Canpolat, 2008; Şanlı & Tan, 2017; Yılmaz, Yazıcı H. & Yazıcı N., 2014).

Bu gibi olumsuzlukların ortaya çıkmasının önüne geçmede öğretmenlerin mesleğe ilişkin olumlu tutumları önemli rol oynamaktadır. Nitekim öğretmenlerle gerçekleştirilmiş olan pek çok çalışmada mesleğe karşı geliştirilmiş olan olumlu tutum ile mesleği severek yapmanın bu gibi olumsuzlukları azalttığı, öğretmenlerin performansını yükselterek daha sağlıklı ve verimli bir öğrenme ortamı hazırladığı ortaya koyulmuştur (Cemaloğlu & Şahin, 2007; Dolunay, 2002; Kırılmaz, Çelen & Sarp, 2000).

Mesleğine karşı olumlu tutum içerisinde olan ve öğretmenlik mesleğini benimseyerek, amaç ve öneminin farkında olarak icra eden yeni yüzyılın öğretmenleri, öğrencilerinin hayata ve kendi benliklerine karşı olumlu tutum geliştirmelerinde, entelektüel, ahlaki, etik ve psikolojik yönden iyi bir model olarak, onların bilişsel, duyuşsal ve ruhsal yönlerden gelişmelerinde bir yardımcı ve rehber görevi üstlenecektir. Ayrıca kendi öz yeterliliğinin farkında olarak, eksik yönlerini görüp düzelter ve kendisini daima yenileyerek öğrencilerine her zaman daha iyisini vermeye çalışan bir kimliğe kavuşacaktır. Böylesine bir kimliğe kavuşan öğretmenler demokratik bir sınıf ortamı içerisinde öğrencilerine en uygun yöntem ve tekniklerle zengin öğrenme yaşantıları sunabilen, güvenilir, başarısızlık durumunda bile öğrencilerini cesaretlendiren ve onlara yapıcı dönütler verebilen, onların duygu ve fikirlerini rahatça ifade etmelerine müsaade eden ve bu duygu ve fikirlere karşı empatik bir yaklaşım sergileyebilen iyi bir model olacaktır (Bosnick & Mebosniak, 1998).

Kısacası öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları onların eğitim ortamındaki davranışlarını şekillendirmekte ve bu durum da sınıf atmosferine yansiyarak öğretmen öğrenci ilişkilerini, öğrencilerin kişilik gelişimlerini ve eğitim sürecinin kalitesini doğrudan belirlemektedir. Geleceğin öğretmenleri olan eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleği üzerine düşünceleri araştırılması gereken önemli bir konudur. Öğretmen adaylarının mesleklerini neden seçtikleri, nasıl gördükleri düşüncesi onların performanslarıyla yakından ilişkilidir (Özbek, Kahyaoğlu & Özgen, 2007). Ülkemizde öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumlarını belirlemek ve bu tutumları etkileyen değişkenleri incelemek amacıyla yapılan pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalara ilgili araştırmalar kısmında ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Kaygı

Öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının büyük ölçüde üniversite eğitimleri sırasında şekillendiği ve bu tutumların onların gelecekteki mesleki anlayışlarına temel oluşturacağı düşünüldüğünde, üniversite eğitimi sırasındaki yaşantılar ve bu yaşantılar yoluyla mesleğe ilişkin olumlu tutumun kazanılması önem arz etmektedir.

Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum pek çok farklı değişkenden etkilenmektedir. Alanyazın incelendiğinde, pek çok çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının mesleki yeterlilik algıları, iletişim becerileri, yaşam doyumları, öğretme motivasyonları gibi farklı değişkenlerden etkilendiği ortaya koyulmuştur (Ayık & Ataş, 2014; Çakır, 2005; Receptoğlu, 2013; Tunçeli, 2013). Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumu etkilediği belirlenen bir değişken de kaygıdır. Doğan ve Çoban (2009) öğretmen adaylarının kaygı düzeyleri ile mesleğe yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında

öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile kaygı arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Kaygı rahatsız edici ve tehdit edici bir durum karşısında bireyin hissettiği huzursuzluk ve endişe hâli olarak tanımlamaktadır (Işık, 1996). Bireylerin kendisini tehdit altında hissettiği bir durumda ya da gelecek sıkıntılara karşı hissettiği korku ve endişelere tepki olarak ortaya çıkan kaygının yüksek düzeyde olması bireyin fiziksel ve psikolojik durumunu olumsuz yönde etkilemekte ve bireyin sağlıklı düşünme, karar verme ve hareket etme kabiliyetlerine negatif yönde etki etmektedir. Kaygının çeşitli türleri olmakla beraber bu kaygı türlerinden birisi de işsizlik kaygısıdır. İşsizlik kaygısı ülkemizde özellikle üniversite öğrencilerinde en yaygın olarak görülen kaygı türlerinden birisi olarak göze çarpmaktadır (Yurdakul, 2006).

İşsizlik ve İşsizlik Kaygısı

Günümüzde hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde ortak bir sorun olarak süregelen işsizlik, ekonomik olduğu kadar toplumsal bir sorun olarak görülebilir. Geçmişten günümüze sürekli var olan bu sorun küreselleşmenin artmasıyla birlikte günümüz toplumlarının en önemli sorunlarından birisi haline gelmiştir (Aslan, H. & Aslan, M., 2017). Genç nüfusun yaşadığı işsizlik oranları pek çok ülkede önemli boyutlara ulaşmıştır. Yapılan birçok araştırmada hem bireysel hem de toplumsal anlamda önemli sorunlara yol açan işsizliğin öncelikli olarak çözülmesi gereken sosyal bir sorun olduğu ortaya koyulmuştur (Kelleci & Türk, 2016).

Alanyazın incelendiğinde “İşsiz” ve “İşsizlik” terimlerinin çeşitli tanımları olduğu görülmektedir. Andaç (2010)’a göre “Çalışma istek ve yeteneğinde olup da günün çalışma ve ücret koşullarına göre, emeğini sunmasına karşın sosyo-ekonomik nedenlerle isteği dışında çalışma olanağı bulamayan kişiler ”işsiz” olarak tanımlanmaktadır ve bu kişilerin oluşturduğu duruma “İşsizlik” denmektedir (s. 42). Karabulut (2007)’a göre ise işsizlik “Çalışabilecek durumda olan işgücünün, özellikle çalışmak isteyen kişilerin, cari ücret düzeyinden iş arama isteği olmasına rağmen iş bulamaması durumu” olarak tanımlanmaktadır (s. 3). Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO, 2018)’ne göre çalışma çağındaki bir bireyin işsiz olarak nitelendirilebilmesi için belirli bir zaman diliminde a-) işi olmaması, b-) hâlihazırda işe başlamaya uygun olması, c-) iş arıyor olması kriterlerini aynı anda taşıması gerekmektedir. Kısacası işsizlik hâlihazırda işi olmayan ancak çalışmaya uygun olan ve aktif olarak iş arayan bireylerin oluşturduğu ekonomik ve sosyal bir sorundur.

İşsizlik sorunu bireylerin çalışma hakkından yoksun kalmasına sebep olmakta, gerek birey gerekse toplum açısından önemli bir problem teşkil etmektedir. Nitekim günümüzde bireylerin sahip olduğu toplumsal haklardan birisi de çalışma hakkıdır ve bireylerin yeteneklerine uygun bir işte çalışmasının sağlanması toplumların görevidir. Yani çalışma birey açısından bir “Hak”, bu hakkın yerine getirilmesi ise toplum açısından bir görevdir (Gündoğan, 1999).

Çalışmayı sadece gelir elde etme yolu değil, aynı zamanda insanlar için bir yaşam biçimi olarak değerlendirmek gerekmektedir. Bireylerin devamlı gelir sağlayan bir işe sahip olmaları, onların toplumsal hayata kazandırılmalarında etkin bir rol oynamaktadır. Bir bireyin sağlıklı bir yaşam doyumuna ulaşmasında severek çalıştığı ve bunun karşılığında alacağı ücretle ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir işin varlığı önemlidir. Bunun yanında bireylerin kendisinin olduğu kadar bakmakla yükümlü olduğu insanların yaşamlarını idame ettirebilmesi düzenli olarak çalışılan bir iş ile mümkündür. Gelir sağlayan düzenli bir işin varlığı sağlamış olduğu gelirin yanında bireylerin kendisine olan öz saygısını arttırmakta, bağımsızlık, kendine yeterlik ve öz güven duygusunu geliştirmekte, sosyal ilişkilere olumlu yönde katkı yapmakta, bireye topluma faydalı olduğunu, bir statüsü olduğunu düşündürmekte ve topluma ait olma duygusunu güçlendirmektedir (Ataman, 2000; Yüksel, 2003).

Bireyin toplumsal hayat içinde çalışma isteği ve yeterliliğine sahip olmasına rağmen işsiz kalması ise birey açısından ekonomik olduğu kadar psikolojik, fizyolojik ve sosyal açıdan ciddi etkiler doğurmaktadır. Nitekim gerek yurt dışı gerekse yurt içi alanyazında yapılan çalışmalarda bu durum açıkça ortaya konulmuştur.

Yapılan sayısız çalışmada işsiz bireylerin pek çoğunda depresyon görüldüğü ve işsizlik halinin bireyleri depresyona sürüklemeye etkin bir rol oynadığı görülmüştür (Bolton & Oatley, 1987; Dew, Bromet & Penkower, 1992; Lamberg, Virtanen, Vahtera, Luukkaala & Koskenvuo, 2010; Yüksel, 2003). Ayrıca işsizlik durumunun psikolojik rahatsızlıkları tetiklediği (Eriksson, Agerbo, Mortensen & Westergaard-Nielsen, 2014), İşsiz bireylerde daha sık doktora görünme, sağlık durumlarında genel düşüş gibi fizyolojik sorunlarda artış olduğu saptanmıştır (Linn, Sandifer & Stein, 1985). Tiggemann ve Winefield (1984)’in gerçekleştirmiş olduğu bir çalışmada işsizliğin gençler üzerinde ciddi psikolojik sonuçlar doğurduğu, işsiz gençlerin iş sahibi akranlarına göre daha negatif bir ruh haline sahip olduğu ve bu durumun onların öz saygı düzeylerinde azalmaya sebebiyet verdiği belirlenmiştir. Bütün bunların yanında işsizlik durumu bireylerde umutsuzluk, çaresizlik hissi, özyeterlilik algısında azalma, öz güven sorunları ve hayattan tatmin olamama gibi psikolojik sorunlara yol

açmakta (Yılmaz vd., 2004), bireyde sebebiyet verdiği bu fizyolojik ve psikolojik sonuçların yanı sıra, sosyal açıdan birtakım dezavantajlar teşkil etmektedir.

İlk olarak işsizlik durumu bireylerin çalışma hayatının sunmakta olduğu sosyalleşme sürecinden soyutlanmasına neden olmakta ve bu bireyleri yalnızlığa götürmektedir. İşsizlik sonucu bireyin sosyal çevreden kopması ise bireyin içe dönük bir ruh haline bürünmesine yol açmaktadır (Yılmaz, Fidan & Karataş, 2004). Ayrıca işsizliğin birey üzerinde oluşturmuş olduğu çevresel baskı da pek çok çalışmada ortaya koyulmuştur. Örneğin Yüksel (2003) işsizliğin bireyler üzerindeki psiko-sosyal etkilerini incelediği çalışmasında işsizlik sürecinde olan bireylerin pek çoğunun toplum baskısı duyumsadığını, aileleri ve çevreleri tarafından kendilerine karşı olan tutumlarının olumsuzlaştığını düşündüğünü, bu durumun aile içerisinde huzursuzluklara yol açtığını ortaya koymuştur. Bunun yanında Öztürk ve Erbay (2018)'in çalışmasında da işsizliğin bireyler üzerinde iletişim sorunlarına yol açtığı, aile içi sıkıntılara neden olduğu ve bireylerin bir kısmının çevresel baskı duyumsadığı belirlenmiştir.

Kısacası işsizlik bireyleri ekonomik olduğu kadar, psikolojik, fizyolojik ve sosyal açıdan çok yönlü olarak etkileyen toplumsal bir sorundur. TÜİK'in 2018 Temmuz ayı verilerine göre Türkiye'de aktif nüfus içerisinde yükseköğretim mezunu 1 milyon 25 bin işsiz nüfus bulunmaktadır (TÜİK, 2018). Bu durum üniversite öğrencileri açısından kaygı vericidir. Bu durum onların hayatlarını çok yönlü olarak etkilemekte ve geleceğe yönelik işsizlik kaygısı yaşamalarına sebep olmaktadır. Nitekim İşsizlik kaygısının depresyon, stres ve sürekli kaygıyla ilişkili olduğu, üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarını olumsuz yönde etkilediği ve öz saygılarına negatif yönde etki yaptığı çeşitli çalışmalarla saptanmıştır (Kıcı, 2010; Tekin, 2015; Turaç & Bayın-Donar, 2017).

Üniversite öğrencilerinde görülen işsizlik kaygısı.

Üniversite öğrencileri üniversite hayatları boyunca çeşitli uyum sorunları, ekonomik sorunlar, akademik sorunlar, ailesel sorunlar, stres, depresyon, iş bulma ve gelecek kaygısı gibi çeşitli sıkıntılarla karşı karşıya kalmaktadır (Topkaya & Meydan, 2013). Dökmen (1989) üniversite hayatının ilk senesinde olan öğrencilerin üniversiteye ve yurt yaşamına uyum sağlama sorunlarının ön planda olduğunu, son sınıfa geldiklerinde ise iş bulma ve gelecek kaygısı sorunlarının öne çıktığını belirtmektedir (Akt., Koç & Polat, 2006). Doğan (2012) üniversitelerin PDR merkezlerine en sık yapılan başvuru nedeninin öğrencilerin ilk yılında yaşadıkları üniversite yaşamına uyum sorunu olduğunu belirtmektedir. Ancak zamanla, sınıf düzeyinin artmasıyla beraber üniversite öğrencilerinin yaşadıkları sorun ve kaygılar çeşitlenmekte, son yıllara doğru geleceğe yönelik kariyer planlamaları, iş bulma arayışları ve geleceğe yönelik işsizlik kaygıları ağırlık kazanmaktadır. Konuyla ilgili yapılan çeşitli

araştırmalarda üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyleri arttıkça ekonomik problemleri ile gelecek kaygılarının da arttığı ortaya koyulmuştur (Karataş & Gizir, 2013).

İşsizlik kaygısı ülkemizde özellikle üniversite öğrencilerinde en yaygın olarak görülen kaygı türlerinden birisi olarak göze çarpmaktadır (Yurdakul, 2006). İşsizlik kaygısı aynı zamanda kişinin hayata dair bakış açısını ve yaşam doyumunu da olumsuz yönde etkilemektedir (şahin, 2008). Yaşadığı kaygı sonucu yaşam doyumunu düşen bireyin hayattan keyif almayacağı, çevresiyle olan ilişkilerinde birtakım problemler ve öz güven sorunları yaşayacağı ve bu sorunların yanında depresyon gibi psikolojik sorunlara daha yatkın olacağı düşünülebilir.

Ülkemizde son yıllarda üniversitelerin belirli bölümlerinden mezun olmuş kişi sayısının gittikçe arttığı ve bu kişilerin istihdam edilmesinde sorunlar olduğu görölmektedir. Düzenli ve devamlı kazanç sağlayan bir işin yokluğu beraberinde sadece yaşam kalitesinde düşüşü getirmemekte, aynı zamanda kişinin psikolojisinde, insanlarla olan ilişkilerinde ve hayata yönelik bakış açısında da olumsuz değişimler oluşturmaktadır. Üniversite öğrencilerinin özellikle son yıllarında bu kaygılarının arttığı ve bunun birtakım olumsuz sonuçları beraberinde getirdiği söylenebilir.

Öğretmen adaylarında görölen işsizlik kaygısı.

Öğretmen adaylarının yaşadığı kaygılar mezuniyet aşamasında, KPSS, atanma ve iş bulma kaygılarıyla doruk noktasına ulaşır (Atmaca, 2013). Son yıllarda üniversite öğrencileri arasında artan işsizlik kaygısı toplumun önemli sorunlarından birisi haline gelmiştir ve bu kaygının üniversitelerde yoğun olarak yaşandığı yerlerden biriside eğitim fakölteleridir. Eğitim faköltelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının pek çoğunun geleceğe yönelik belirsizlikten etkilendiği ve bu durumun onlarda kaygıya sebebiyet verdiği bilinmektedir.

Kaya ve Büyökkasap (2005) fizik öğretmeni adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarını inceledikleri çalışmalarında çalışmaya katılan öğretmen adaylarının %83'ünü en çok endişelendiren konunun mezuniyet sonrası iş bulamama olduğunu ortaya koymuştur. Akgün ve Özgür (2014) bilişim teknolojileri öğretmen adaylarıyla gerçekteştirdikleri çalışmalarında mesleki kaygının alt boyutlarını incelemiş, öğretmen adaylarının en az meslektaş ve veli merkezli kaygı, en çok ise atanma merkezli kaygı yaşadıklarını ortaya koymuştur. Keskin (2017) coğrafya öğretmeni adaylarıyla gerçekteştirdiği çalışmasında öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin en yüksek olduğu boyutun atanma merkezli kaygı olduğunu belirlemiştir.

Gençay (2009) beden eğitimi öğretmeni adaylarıyla gerçekteştirdiği çalışmasında öğretmen adaylarının mesleki geleceklerine dair olumsuz bakış açılarının var olduğunu, bu

durumun onların yaşam doyumlarını düşürdüğünü ve umutsuzluk düzeylerini arttırdığını ortaya koymuştur. Şahin (2011) 149 eğitim fakültesi son sınıf öğrencisiyle gerçekleştirmiş olduğu çalışmada KPSS ve öğretmen atamalarının durumu nedeniyle birçok öğretmen adayının geleceğe yönelik işsizlik kaygısı içerisinde olduğunu, çalışmaya katılan öğretmen adaylarının %80,54'ünün mesleki gelecekleri hakkında olumsuz düşünceler taşıdığını, %90,60'ının ise öğretmen olarak atanamamaları halinde yaşamlarının çok olumsuz etkileneceğini düşündüğünü ortaya koymuştur.

Eğitim fakültelerine bağlı pek çok ana bilim dalında bu sorunların var olduğu görülmekle beraber bu ana bilim dallarından birisi de sosyal bilgiler eğitimi ana bilim dalıdır. Özellikle son yıllarda bu ana bilim dalından mezun olan kişi sayısındaki yığılma, Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği kadro sayısının sosyal bilgiler öğretmeni adaylarını tam olarak istihdam etmeye yetmemesi ve KPSS'den alınması gereken puanın yükselmesi gibi sorunlardan kaynaklanan işsizlik kaygısı sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının geleceğe yönelik bakışlarını negatif yönde etkilemektedir.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygısı.

Günümüzde ilköğretim kademesinin 4., 5., 6., ve 7. sınıflarında haftada 3'er saat olarak okutulan ve bizzat hayatın içinden konular barındıran sosyal bilgiler dersleri, öğrencilerin karakterlerinin ve hayata bakış açılarının şekillenmeye başladığı kritik bir döneme denk gelmesi yönüyle bireylerin bilişsel ve duyuşsal yönden gelişmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu durum eğitim sistemimiz içerisinde sosyal bilgiler derslerinin ve bu dersi verecek nitelikli sosyal bilgiler öğretmenlerinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Sosyal bilimlerin kaynaştırılmasıyla oluşan sosyal bilgiler bireylerin kişisel, ailevi, bölgesel, ulusal ve küresel konularla ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmelerine, bu konularla ilgili değerler kazanmalarına ve günlük hayatlarında doğru kararlar vermelerine katkıda bulunan, bireylerin insani ilişkilerini ve vatandaşlık yeterliliklerini geliştirmeyi, onları etkin ve üretken bireyler olarak yetiştirmeyi amaç edinen derstir (MEB, 2015).

Sosyal bilgiler derslerinin Türkiye'deki gelişimi incelendiğinde ise, bu dersin belirli aşamalardan geçerek günümüzdeki şeklini aldığı görülmektedir. Sosyal bilgiler bir ders olarak okutulmaya başlanmadan önce ülkemizde uzun yıllar boyunca ilkököl ve ortaoköl seviyelerinde tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi gibi dersler ayrı birer ders olarak okutulmuştur. 1962 yılında yapılan bir değişimle bu üç ders birleştirilerek toplum ve ölke incelemeleri dersi adı altında toplanmıştır. Bu ders sosyal bilgiler dersinin temelini oluşturmuştur. 1968 yılında bu dersin adı sosyal bilgiler dersi olarak değiştirilmiş ve sosyal bilgiler dersleri 1968 yılından

itibaren bütün ilkokullarda, 1975 yılından itibaren ise bütün ortaokullarda uygulamaya koyulmuştur (Günden, 1995).

1985 yılında Talim ve Terbiye Kurulunca alınan bir kararla ortaokullarda uygulanan sosyal bilgiler programı yürürlükten kaldırılmış, bunun yerine ortaokullarda sosyal bilgiler dersleri yerine milli tarih, milli coğrafya, vatandaşlık bilgisi gibi dersler okutulmuş, ilkokullarda okutulan sosyal bilgiler programı ise 1990 yılında tekrardan gözden geçirilmiş ve uygulanmaya devam edilmiştir. 1997 yılında ise 8 yıllık kesintisiz ve zorunlu eğitime geçilmesiyle beraber ilköğretim bir bütün olarak ele alınmış ve sosyal bilgiler derslerinin ilköğretim 4., 5., 6. ve 7. sınıflarda okutulması kararlaştırılarak 1998 sosyal bilgiler programı geliştirilmiştir. Bu değişiklik sonucunda sosyal bilgiler öğretmeni ihtiyacı gündeme gelmiş ve o sırada sadece iki fakültede bulunan sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarının sayısı hızla arttırılmaya başlanmıştır (Kaymakçı, 2009).

Günümüzde Türkiye’deki eğitim fakültelerinin pek çoğunda sosyal bilgiler eğitimi ana bilim dalı lisans programı bulunmakta ve bu programlar her yıl binlerce mezun vermektedir. Ancak özellikle son yıllarda bu lisans programından mezun olan kişi sayısındaki yığılma, Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği kadro sayısının sosyal bilgiler eğitimi ana bilim dalı mezunlarını tam olarak istihdam etmeye yetmemesi ve KPSS’den alınması gereken puanın yükselmesi gibi nedenlerle sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının atanması zorlaşmaktadır. MEB verilerine göre son 10 atama içerisinde sosyal bilgiler öğretmenliği için ayrılmış olan kontenjanlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretmenliğinin Yıllara Göre Atama Sayıları (Son 10 Atama)

Öğretmen Ataması Tarihi	Atama Sayısı	Taban ÖSYM Puanı
2012 Eylül ataması	2012	79,88
2013 Eylül ataması	1761	76,825
2014 Şubat ataması	527	75,61577
2014 Eylül ataması	727	81,0469
2015 Şubat ataması	531	79,19444
2015 Eylül ataması	998	81,69458
2016 Şubat ataması	801	79,92273
2016 Ekim ataması	121	83,14578
2017 Temmuz ataması	379	80,57878
2018 Temmuz ataması	561	81,17081

2012 ve 2018 yılları arasında gerçekleştirilen son 10 atamada sosyal bilgiler öğretmenlerinin istihdam durumları incelendiğinde genel olarak günümüze yaklaştıkça

kontenjan sayısında bir azalma olduğu ve atanmak için alınması gereken minimum puanın yükseldiği görülmektedir. Örneğin 2012 Eylül, 2013 Eylül ve 2014 Şubat atamalarında taban ÖSYM puanları 79,88, 76,825, 75,61577'iken son üç atamada bu puanların 83,14578, 80,57878 ve 81,17081 olduğu görülmektedir. Bunun yanında her yıl artan mezun sayısı ile beraber sınava giren aday sayısının artması gibi nedenlerle sosyal bilgiler öğretmeni adayları için atanmak zorlaşmakta, bu durum özellikle hizmet öncesi dönemden itibaren öğretmen adaylarında geleceğe yönelik işsizlik kaygısı doğmasına sebebiyet vermektedir.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının hizmet öncesi dönemde yaşadıkları KPSS kaygılarının yüksek olduğu bilinmektedir (Avaroğulları, 2016). Özsarı (2008) son sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının KPSS'ye yönelik kaygılarını incelediği çalışmada, 10 ana bilim dalı içerisinde KPSS'ye ilişkin en yüksek kaygıya sosyal bilgiler eğitimi ana bilim dalında okuyan öğretmen adaylarının sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının KPSS'deki matematik sorularına yabancı olmalarına, atama kontenjanlarının ve özel sektörde çalışma imkânlarının diğer ana bilim dalı mezunlarına kıyasla daha kısıtlı olmasına yordandır. Bütün bunlardan hareketle sosyal bilgiler öğretmeni adaylarında görülen işsizlik kaygısının onların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına nasıl bir etki yaptığının araştırılması gereken bir konu olduğu düşünülmektedir.

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde alanyazında öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve işsizlik kaygısı üzerine yapılan çalışmaların sentezine yer verilmiştir. İlk olarak öğretmenlik mesleğine yönelik tutumla ilgili yapılan çalışmalara, ardından işsizlik kaygısı ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumla ilgili çalışmalar.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları araştırılması gereken önemli bir konudur. Öğretmen adaylarının mesleklerini neden seçtikleri, nasıl gördükleri düşüncesi onların performanslarıyla yakından ilişkilidir (Özbek, Kahyaoğlu & Özgen, 2007). Ülkemizde öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumlarını belirlemek ve bu tutumları etkileyen değişkenleri incelemek amacıyla yapılan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır.

Öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının yaş, cinsiyet gibi çeşitli değişkenlere göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik

olarak gerçekleştirilen çalışmaların yaygın olduğu görülmektedir. Bunun yanında öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının yaşam doyumları, öğretme motivasyonları, iletişim becerileri, öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri, özyeterlilik algıları gibi değişkenlerle olan ilişkisini inceleyen ilişkisel tarama modelinde araştırmalarda bulunmaktadır.

Bu bölümde ilk olarak öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını yaş, cinsiyet, anne ve babanın eğitim durumu gibi değişkenler açısından inceleyen genel tarama modelindeki çalışmalar sunulmuş, daha sonra ise öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumların yaşam doyumu, öğretme motivasyonları, iletişim becerileri gibi değişkenlerle ilişkisini belirlemeye yönelik gerçekleştirilen ilişkisel tarama modelindeki çalışmalara yer verilmiştir.

Öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından inceleyen çalışmalara bakıldığında, cinsiyet değişkeninin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerine etkisinin yaygın şekilde incelendiği görülmektedir. Tanrıoğlu (1997)'in konuyla ilgili olarak gerçekleştirmiş olduğu çalışmasında öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığı ve bu farkın kadın öğretmen adayları lehine anlamlı olduğu görülmüştür. Bu bulguya benzer şekilde Terzi ve Tezci (2007), Çiçek-Sağlam (2008), Pektaş ve Kamer (2011), Dönmez ve Uslu (2013), Karatekin, Merey ve Keçe (2015)'nin çalışmalarında da öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığı ve bu farkın kadın öğretmen adayları lehine anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Çalışmalarda, tespit edilen bu durumun genel olarak kadın öğretmen adaylarının çocuklara karşı daha şefkatli ve duygusal bir yaklaşıma sahip olmasından kaynaklanabileceği belirtilmiştir. Buna karşın bazı çalışmalarda da öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Çapa ve Çil (2000) öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarını farklı değişkenler açısından incelemek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiş, bu araştırmanın çalışma grubunu ODTÜ Eğitim Fakültesi'nde eğitim görmekte olan 340 öğretmen adayı oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Buna benzer şekilde çeşitli çalışmalarda da mesleğe yönelik tutumların cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı belirlenmiştir (Açıışlı & Kolomuç, 2012; Bayrakdar, Batık-Vural & Barut, 2016; Bulut, 2009; Engin & Çiçekli-Koç, 2014; Kaplan & İpek, 2002; Kaya, 2004; Keskin, 2017).

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerine yapılan araştırmalarda etkisi yaygın şekilde incelenen bir başka değişken de sınıf düzeyi değişkenidir. Kaplan ve İpek (2002) matematik öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi ile Fen-Edebiyat Fakültesi matematik bölümlerinde öğrenim gören 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin dâhil edildiği çalışma sonucunda öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Çeşitli çalışmalarda da bu sonuçla paralel olarak öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının sınıf düzeyine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir (Bakırcı, 2015; Çiçek-Sağlam, 2008; Kaya, 2004; Pektaş & Kamer, 2011). Buna karşın öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun sınıf düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı çeşitli çalışmalar da bulunmaktadır. Terzi ve Tezci (2007) öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan bir çalışma gerçekleştirmiştir ve farklı eğitim fakültesi bölümlerinde öğrenim gören 511 öğretmen adayı çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Çalışma sonucunda öğrenim görülen sınıf düzeyi açısından öğretmen adaylarının tutumlarında anlamlı bir farklılık belirlenememiştir. Buna benzer şekilde Çiğdem (2010), Açıslı ve Kolomuç (2012), Gökçe ve Sezer (2012) ile Tunçeli (2013)'nin çalışmalarında da öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının sınıf düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları üzerindeki etkisi incelenen bir diğer değişken de akademik başarı değişkenidir. Öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumlarının akademik başarılarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde çalışmaların pek çoğunda öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun akademik başarı değişkenine göre anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Kaçar (2018) sosyal bilgiler öğretmeni adaylarıyla gerçekleştirdiği çalışmasında akademik başarının tutumlar üzerinde anlamlı derecede etkili olduğunu ve akademik başarı arttıkça mesleğe ilişkin olumlu tutumun arttığını belirlemiştir. Bunun yanında çeşitli çalışmalarda da benzer şekilde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının akademik başarıya göre anlamlı derecede farklılaştığı, akademik başarı arttıkça mesleğe ilişkin tutumun da arttığı görülmüştür (Bayrakdar vd., 2015; Cinpolat, Alıncak & Abakay, 2016; Çiğdem, 2010; Keskin, 2017).

Pektaş ve Kamer (2011) fen bilgisi öğretmeni adayları ile genel tarama modelinde bir çalışma gerçekleştirerek fen bilgisi öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda öğretmen lisesi

mezunu öğretmen adaylarının tutum puanlarının diğer lise türlerinden mezun olan öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna karşın farklı çalışmalarda öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumlarının mezun olunan lise türüne göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür (Açıslı & Kolomuç, 2012; Engin & Çiçekli-Koç, 2014).

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini ve bölümlerini seçme nedenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını belirlemeye yönelik gerçekleştirilen çeşitli çalışmalar da bulunmaktadır. Çiçek-Sağlam (2008) müzik öğretmenliği bölümünde okuyan 110 öğretmen adayıyla mesleğe ilişkin tutumları üzerine bir çalışma gerçekleştirmiş ve öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının mesleği severek seçtiğini belirten öğretmen adayları lehine anlamlı olarak farklılaştığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde Dönmez ve Uslu (2013)'nin çalışmasında da mesleği kendi isteğiyle seçen öğretmen adaylarının tutum puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Keskin (2017) coğrafya öğretmeni adaylarıyla gerçekleştirdiği çalışmasında öğretmen adaylarının tutumlarının okudukları bölümü tercih etme nedenlerine göre anlamlı olarak farklılaştığını belirlemiştir. Buna karşın Kaya (2004)'nin beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde okuyan 616 öğretmen adayıyla gerçekleştirdiği çalışmasında öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumlarının bölümü seçme nedenlerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Bütün bu çalışmaların yanında mesleğe yönelik tutumların bölümü tercih etme sırası, anne ve babanın eğitim düzeyi gibi değişkenler açısından incelendiği çalışmalar da bulunmaktadır. Tanrıöğen (1997)'in çalışmasında öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının devam edilen bölümü tercih etme sırasına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı, bölümlerini üst sıralarda tercih eden öğretmen adaylarının tutum puanlarının alt sıralarda tercih eden öğretmen adaylarına göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın Çapa ve Çil (2000) mesleğe ilişkin tutum puanlarının bölümlerini tercih etme sırasına göre anlamlı bir farklılık göstermediğini belirlemiştir.

Pektaş ve Kamer (2011)'in çalışmasında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun anne ve babanın eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaştığı, anne ve babasının eğitim seviyesi yüksek olan öğretmen adaylarında öğretmenlik mesleğine ilişkin olumsuz tutumun arttığı belirlenmiştir. Dönmez ve Uslu (2013)'nin çalışmasında ise mesleğe yönelik tutumların baba öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ancak anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür.

Öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilen bu çalışmalar onların mesleğe yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından nasıl değişim gösterebileceğini yansıtması

bakımından önem taşımaktadır. Bununla birlikte öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının yaşam doyumu, öğretme motivasyonları, iletişim becerileri gibi değişkenlerle ilişkisini inceleyen ilişkisel tarama modelinde araştırmaların da var olduğu görülmektedir.

Recepoglu (2013) Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde eğitim gören 619 öğretmen adayıyla ilişkisel tarama modelinin kullanıldığı bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının yaşam doyumu düzeyleri farklı değişkenlere göre değerlendirilmiş ve yaşam doyumları ile mesleğe ilişkin tutumlar arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma sonucunda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile yaşam doyumları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Tunçeli (2013) ise ilişkisel tarama modeline uygun olarak yürüttüğü çalışmasında okul öncesi öğretmeni adaylarının mesleğe yönelik tutumları ile iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun alt boyutlarından birisi olan “değer” alt boyutu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Ayık ve Ataş (2014) öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile sahip oldukları öğretme motivasyonları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırmanın örneklemini farklı bölümlerde öğrenim gören ve rastgele seçilen 294 öğretmen adayı oluşturmuştur. Çalışma sonucunda öğretmen adaylarının öğretme motivasyonları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Nalçacı ve Sökmen (2016) sınıf öğretmeni adaylarının mesleği tercih etme nedenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını yordama düzeyini belirlemek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Çalışma grubunu 246 sınıf öğretmeni adayının oluşturduğu araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının mesleği terci etme nedenlerinin mesleğe yönelik tutumlarını %36 düzeyinde yordadığı belirlenmiştir. Kaçar (2018)'ın 225 öğretmen adayının katılımıyla gerçekleştirdiği çalışması sonucunda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile öz yeterlilik algıları arasında pozitif yönde, orta düzeyli anlamlı bir ilişki olduğu ortaya koyulmuştur.

Öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik gerçekleştirilen çalışmalar genel olarak incelendiğinde, öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik gerçekleştirilen çalışmaların yaygın olduğu görülmektedir. Bunun yanında öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının yaşam doyumları, öğretme motivasyonları, iletişim becerileri, öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri, özyeterlilik

algıları gibi değişkenlerle ilişkisini inceleyen ilişkisel tarama modelinde araştırmalar da bulunmaktadır. Öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik olumlu tutumlarla donanmış olmaları başarıya ulaşmalarında önemli bir rol oynamaktadır ve mesleği bilinçli olarak seçtiklerini gösterir (Terzi & Tezci, 2007). Nitelik sahibi öğretmenler yetiştirilmesi için öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının belirlenmesi ve olumsuz tutumlarının olumlu yönde değiştirilmesi bir zorunluluktur (Semerci, N & Semerci, Ç., 2004). Bu tutumların belirlenmesi noktasında ise bu çalışmalar büyük önem taşımaktadır.

Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygılarıyla ilgili çalışmalar.

İşsizlik kaygısı ülkemizde özellikle üniversite öğrencilerinde en yaygın olarak görülen kaygı türlerinden birisi olarak göze çarpmaktadır (Yurdakul, 2006). Özellikle son yıllarda hızla artan işsizlik kaygısı günümüz toplumlarının önemli sorunlarından birisi haline gelmiştir. Alanyazında üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygılarını araştırmaya yönelik gerçekleştirilen çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar incelendiğinde, çalışmalarda genel olarak üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygılarının cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik başarı gibi çeşitli değişkenler açısından incelendiği ve öğrencilerin işsizlik kaygılarının öz saygı, umutsuzluk düzeyi, depresyon, yaşam doyumu, stres, psikolojik dayanıklılık gibi çeşitli duyuşsal faktörlerle olan ilişkisinin belirlenmesinin amaçlandığı görölmektedir. Bu bölümde ilk olarak işsizlik kaygısının çeşitli değişkenler açısından incelendiği çalışma sonuçlarına, daha sonra ise işsizlik kaygısının çeşitli duyuşsal faktörlerle olan ilişkisini belirlemeye yönelik çalışma sonuçlarına yer verilecektir.

Ersoy-Kart ve Erdost (2008) 287 üniversite öğrencisiyle geleceğe yönelik işsizlik kaygıları üzerine bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda sınıf düzeyi arttıkça işsizlik kaygısının arttığı belirlenmiştir. Bunun yanında Karataş ve Gizir (2013)'de gerçekleştirmiş oldukları bir çalışmada üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyleri arttıkça ekonomik problemleri ile gelecek kaygılarının arttığını ortaya koymuştur.

Kıcır (2010) farklı bölümlerde öğrenim gören üniversite son sınıf öğrencilerinin işsizlik kaygısı düzeylerini belirlemek ve çeşitli değişkenler açısından incelemek amacına yönelik bir yüksek lisans tezi çalışması gerçekleştirmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Kocaeli Üniversitesinin farklı bölümlerinde öğrenim gören 280 son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Çalışma sonucunda erkek öğrencilerin işsizlik kaygısı düzeylerinin bayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna karşın Tekin (2015)'in farklı fakültelerden 441 son sınıf lisans öğrencisiyle gerçekleştirmiş olduğu çalışmasında bayan üniversite öğrencilerinin erkeklere göre daha yüksek düzeyde işsizlik kaygısı yaşadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde Taşgın, Bozgeyikli ve Boğazlıyan (2017), Turaç ve Bayın-Donar

(2017)'da işsizlik kaygısının bayan üniversite öğrencilerinde daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Çalışmalarda genel olarak bu durumun nedeni olarak iş yaşamına girişte görülen toplumsal cinsiyet eşitsizliği gösterilmiştir.

Bu çalışmaların yanında işsizlik kaygısının akademik başarı ve öğrenim görülen bölüme göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyen çalışmalar da bulunmaktadır. Üstün ve arkadaşları (2016) üniversite öğrencilerinin iş bulmaya yönelik umutsuzluk düzeylerini inceledikleri çalışmalarında akademik başarılarını “iyi” veya “çok iyi” olarak nitelendiren öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin kötü olarak nitelendiren öğrencilere göre anlamlı derecede düşük olduğunu belirlemiştir. Turaç ve Bayın-Donar (2017)'in çalışmasında ise üniversite öğrencilerinin genel not ortalamaları arttıkça işsizlik kaygılarının arttığını belirlenmiş ve bu durumun genel not ortalaması yüksek öğrencilerin sorumluluk bilincinden kaynaklı olabileceği belirtilmiştir. Bunun yanında çeşitli çalışmalarda işsizlik kaygısının eğitim görülen üniversite bölümlerine göre farklılaştığı ortaya koyulmuştur. Kıcıır (2010) sosyal bilim alanlarında eğitim gören öğrencilerin kaygı düzeylerinin fen alanlarında eğitim gören öğrencilere göre fazla olduğunu belirlemiştir. Tekin (2015)'in çalışmasında ise işsizlik kaygısının fakülteden fakülteye değişim gösterdiği en çok fen edebiyat fakültesinde görüldüğü, sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinde ise düşük olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmalar üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygılarının çeşitli değişkenlere göre gösterdiği değişimi yansıtması bakımından önem taşımaktadır. Bu çalışmaların yanı sıra üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygılarının çeşitli duyuşsal faktörlerle olan ilişkilerini inceleyen çeşitli çalışma sonuçları bulunmaktadır.

Ersoy-Kart ve Erdost (2008), Kıcıır (2010) gerçekleştirmiş oldukları çalışmalarında işsizlik kaygısının öğrencilerin öz saygılarını negatif yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Turaç ve Bayın-Donar ise işsizlik kaygısının öğrencilerin yaşam doyumlarına negatif yönde etki yaptığı belirlemiştir. Taşğın vd. (2017) üniversite öğrencilerin psikolojik dayanıklılıkları ile işsizlik kaygıları arasındaki ilişkiyi incelemiş, işsizlik kaygı düzeyi ile psikolojik dayanıklılık arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlemiştir.

Dursun ve Aytaç (2009) “Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı” isimli bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda mezuniyet sonrası iş bulma ümidi düşük olan öğrencilerin sürekli ve durumluk kaygı düzeyleri ile umutsuzluk düzeylerinin, iş bulmaya dair ümidi olanlara göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Tekin (2015) ise öğrencilerdeki işsizlik kaygısının depresyon, stres ve sürekli kaygı ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Kırmıoğlu (2010) beden eğitimi ve spor yüksekokulu 4. sınıf öğrencilerinin istihdam sorununa ilişkin

umutsuzluklarını incelemeyi amaçlayan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda öğrencilerin çoğunun yüksek düzeyde mezuniyet sonrası iş bulma kaygısı taşıdığı belirlenmiştir. Ayrıca kaygı düzeyi yüksek öğrencilerin kaygı düzeyi düşük olan öğrencilere göre umutsuzluk düzeylerinin daha yüksek olduğu ve kaygının öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini arttırdığı ortaya koyulmuştur.

Konuyla ilgili gerçekleştirilmiş olan bütün bu çalışmalardan hareketle, ülkemizde işsizlik kaygısının üniversite öğrencileri arasında yaygın olarak görüldüğü, üniversite öğrencilerinin geleceğe yönelik belirsizlikten etkilendiği, işsizlik kaygısının üniversite öğrencilerinin psikolojisinde ve hayata olan bakış açılarında birtakım olumsuz etkiler oluşturduğu söylenebilir. Bütün bu çalışmalar ülkemizde üniversite öğrencileri arasında önemli bir sorun olan ve onların hayatını çok yönlü olarak etkileyen işsizlik kaygısını yansıtması bakımından önem taşımaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nicel araştırma yaklaşımlarından birisi olan ilişkisel tarama modeli ile yürütülmüştür. İlişkisel tarama modelleri birden fazla değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve derecesini ortaya koymayı amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2016, s. 114). Karasar (2016)'a göre; İlişkisel taramalar korelasyon türünden ve karşılaştırma türünden oluşmaktadır. Bu iki tür arasında önemli bir ayrım yoktur ancak karşılaştırma türünde korelasyondaki gibi ilişkinin derecesi belirtilmez. Sadece ilişki vardır veya yoktur şeklinde sonuç belirtilir (ss. 115-117). Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının işsizlik kaygıları ile işsizlik kaygılarının alt boyutlarıyla olan ilişkisinin varlığı ve yönünün yanı sıra derecesinin de ortaya koyulması amaçlanmıştır.

Bu çalışmada ayrıca sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının mesleğe ilişkin tutumları ve işsizlik kaygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, ortaya çıkan bulguların öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumları ile işsizlik kaygısı düzeyleri arasında çıkabilecek anlamlı ilişkiler ışığında tartışılması amaçlanmıştır. Bu anlamlı ilişkilerin ortaya çıkarılmasında ilişkisel tarama modelinin uygun bir model olmasından hareketle çalışmada ilişkisel tarama modelinin kullanılması uygun görülmüştür.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin 7 bölgesinin, 11 farklı üniversitesinde, eğitim fakültelerinin sosyal bilgiler eğitimi ana bilim dalında öğrenim gören 910 ikinci ve dördüncü sınıf sosyal bilgiler öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Çalışma için ilk etapta 955 öğretmen adayına ulaşılmıştır. 45 anket formu, ölçek maddelerinin bir bölümünün doldurulmaması, kişisel bilgi formunun tamamen boş bırakılması, gelişigüzel işaretleme yapılması gibi sebeplerle çalışmaya dâhil edilmemiş ve çalışma 910 öğretmen adayı üzerinden yürütülmüştür.

Alanyazın incelendiğinde öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilen çeşitli çalışmalarda 1. ve 4. sınıf (Baysal vd, 2013; Kaplan & İpek, 2002), 2. ve 4. sınıf (Sarıtış, 2008; Zorlu vd., 2013), 3. ve 4. sınıf (Güven & Ersoy, 2009; Şahin ve Doğu, 2018), 2., 3. ve 4. sınıf (Toptaş & Gözel, 2017), 1,2,3 ve 4. sınıf (Kahyaoğlu & Yangın, 2007) gibi çeşitli sınıf düzeylerinin çalışma grubu olarak seçildiği görülmektedir. Bu çalışmada ise öğretmen adaylarının mesleğe

yönelik tutumlarının yanında işsizlik kaygısı gibi bir olgununda ölçülmesinden hareketle öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının olgunlaştığı, atanma isteği ve işsizlik kaygısının en yüksek düzeye ulaştığı döneme denk gelen 4. sınıf ile, üniversiteye alışma ve oryantasyon süreçlerinin kısmen aşıldığı ve mesleğe ilişkin tutum ile işsizlik kaygılarının belirginleşmeye başladığı düşünülen 2. sınıf düzeyinin seçilmesi uygun görülmüştür. Birden fazla sınıf düzeyi araştırmaya dâhil edilerek sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile geleceğe yönelik işsizlik kaygısı düzeylerinin sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin ortaya koyulması amaçlanmıştır.

Çalışmada her bölgeden en az bir üniversite seçilerek maksimum çeşitliliğe ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu bakımdan bu çalışmanın örneklem seçiminde amaçsal örnekleme yöntemlerinden birisi olan maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme yöntemleri çalışmanın hedefleriyle uyumlu olarak zengin durumların seçilerek araştırmanın derinleştirilmesine olanak tanımaktadır. Amaçsal örnekleme yöntemlerinden birisi olan maksimum çeşitlilik örneklemede ise problemle ilgili farklı durumlar örneklem olarak seçilir ve bu durum evrenin değerleri hakkında önemli ipuçları sağlar (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2016, s. 90). Bu çalışmada, farklı sosyo-ekonomik düzeydeki bölgelerin tamamına ulaşılması amaçlanmış ve her bölgeden en az bir üniversite çalışmaya dâhil edilerek maksimum çeşitliliğin sağlanması ve çalışmanın zenginleştirilmesi hedeflenmiştir.

Çalışma grubunun üniversitelere göre dağılımı.

Çalışma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının üniversitelere göre dağılımları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Çalışma Grubunu Oluşturan 910 Öğretmen Adayının Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversiteler	Sınıf Düzeyi	N	Toplam	%
Atatürk Üniversitesi	2. sınıf :	43	72	7,9
	4. sınıf :	29		
Gazi Üniversitesi	2. sınıf :	55	115	12,6
	4. sınıf :	60		
Balıkesir Üniversitesi	2. sınıf :	46	89	9,8
	4. sınıf :	43		
Afyon Kocatepe Üniv.	2. sınıf :	50	98	10,8
	4. sınıf :	48		
Recep Tayyip Erdoğan Üniv.	2. sınıf :	34	75	8,2
	4. sınıf :	41		
Süleyman Demirel Üniversitesi	2. sınıf :	25	54	5,9
	4. sınıf :	29		

Tablo 2. (Devamı)

Amasya Üniversitesi	2. sınıf :	44	81	8,9
	4. sınıf :	37		
Dicle Üniversitesi	2. sınıf :	38	92	10,1
	4. sınıf :	54		
Ağrı İbrahim Çeçen Üniv.	2. sınıf :	20	53	5,8
	4. sınıf :	33		
Kayseri Erciyes Üniversitesi	2. sınıf :	47	95	10,4
	4. sınıf :	48		
Erzincan Binali Yıldırım Üniv.	2. sınıf :	38	86	9,5
	4. sınıf :	48		
Toplam			910	100

Çalışma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının üniversitelere göre dağılımlarına bakıldığında çalışma grubunun Türkiye'nin 7 bölgesinden 11 farklı üniversitede öğrenim gören öğretmen adaylarından oluştuğu görülmektedir.

Çalışma grubunun cinsiyetlere göre dağılımı.

Tablo 3. Çalışma Grubunun Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Cinsiyet	N	%
Kadın	570	62,6
Erkek	340	37,4
Toplam	910	100

Çalışma grubunun cinsiyetlere göre dağılımını gösteren Tablo 3 incelendiğinde çalışmaya katılan 910 öğretmen adayının 340 tanesinin erkek öğretmen adaylarından 570 tanesinin ise kadın öğretmen adaylarından oluştuğu görülmektedir. Bunun yanında çalışma grubu içerisinde cinsiyetlerin dağılımlarının oranı erkeklerde %37,4, kadınlarda ise %62,6'dır.

Çalışma grubunun sınıf düzeylerine göre dağılımı.

Tablo 4. Çalışma Grubunun Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Sınıf Düzeyi	N	%
2. sınıf	440	48,4
4. sınıf	470	51,6
Toplam	910	100

Çalışma grubunun sınıf düzeylerine göre dağılımlarını gösteren Tablo 4 incelendiğinde 440 öğretmen adayının 2. sınıf, 470 öğretmen adayının ise 4. sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olduğu görülmektedir. 2. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının

Çalışma grubu içerisindeki oranı %48.4 iken, 4. sınıfta öğrenim gören ğretmen adaylarının oranı %51.6'dır.

Çalışma grubunun genel not ortalamasına göre dağılımı.

Tablo 5. *alışma Grubunun Genel Not Ortalamasına Göre Dağılımı*

GNO	N	%
2.49 ve altı	157	17.3
2.50-2.99 arası	367	40.3
3.00 ve st	277	30.4
Kayıp veri	109	12
Toplam	910	100

Çalışma grubunu oluşturan ğretmen adaylarının Genel not ortalamaları incelendiğinde ğretmen adaylarının çoğunlukla 2.50-2.99 genel not ortalaması aralığında yer aldığı görülmektedir. 367 ğretmen adayının not ortalaması 2.50-2.99 GNO arasındadır ve bu genel not ortalaması aralığında olan ğretmen adayları çalışma grubunun %40,3'n oluşturmaktadır. 277 ğretmen adayının genel not ortalaması ise 3.00 ve üstüdür. Bu not ortalaması aralığında bulunan ğretmen adaylarının oranı %30.4'tür. Ortalamaları 2.49 ve altı olan ğretmen adaylarının sayısı 157'dir ve bu ğretmen adaylarının oranı %17.3'tür. Öğretmen adaylarının 109 tanesinin genel not ortalaması bilgisine ise kişisel bilgi formunda bu bölümü boş bıraktıkları için ulaşılamamış ve %12'lik bu kısım genel not ortalamasına yönelik gerçekleştirilen analizlerin dışında bırakılmıştır.

Çalışmaya dâhil olan ğretmen adaylarının bazılarının üniversitelerinde 100'lk sistem kullanılmasından dolayı bu üniversitelerdeki öğrencilerin notları YK'n "4'lk Sistemdeki Notların 100'lük Sistemdeki Karşılıkları" tablosuna göre 4'lük sisteme uyarlanmıştır.

Öğretmen adaylarının genel not ortalamaları kategorize edilirken ilk olarak 2.00 altı, 2.00-2.49 arası, 2.50-2.99 arası, 3.00-3.49 arası ve 3.50 üstü olmak üzere 5 farklı gruplandırma yapılması dşnlmş ancak genel not ortalaması 3,50 üstü 36 ğrenci, 2.00 altı ise 25 ğrenci olmasından dolayı böyle bir gruplandırmadan doğan sayı farklılıklarının karşılaştırma testlerini olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmüştür. Bu nedenle kategori sayısında azaltmaya gidilerek ğretmen adayları üç gruba bölünmüştür.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerinin toplanmasında Üstüner (2006) tarafından geliştirilmiş olan “Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği” ile Tekin (2015) tarafından geliştirilmiş olan “İşsizlik kaygı düzeyi ölçeği” kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının cinsiyetleri, sınıf düzeyleri ve genel not ortalamalarıyla ilgili bilgiler ise kişisel bilgi formu kullanılarak elde edilmiştir. İlk olarak ölçeklerin kullanılmasına ilişkin gerekli izinler alınmış, daha sonra ise ölçeklerin güvenilirliğini incelemek amacıyla 353 öğretmen adayı ile bir pilot uygulama çalışması gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen pilot uygulama sonucunda ölçeklerin yüksek düzeyde güvenilir oldukları belirlenmiştir. Pilot uygulamaya ilişkin ayrıntılı bilgiye uygulama ve süreç bölümünde yer verilmiştir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği.

Üstüner (2006) tarafından öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiş olan “Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği” 34 madde ve tek boyuttan oluşan 5’li likert tipi bir ölçektir. Her bir maddenin karşısında yer alan seçenekler ve bu seçeneklerin puan karşılıkları; 1: Hiç katılmıyorum, 2: Kısmen Katılıyorum, 3:Orta düzeyde Katılıyorum, 4: Çoğunlukla Katılıyorum, 5: Tamamen katılıyorum şeklindedir.

Ölçekten alınabilecek en düşük puan 34’iken en yüksek puan 170’tir. Ölçekten alınan yüksek puanlar öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutumun göstergesiyken, ölçekten alınan puanın düşük olması öğretmenlik mesleğine yönelik olumsuz tutuma işaret etmektedir. Ölçekteki 10 madde olumsuz ifadelerden oluşmaktadır (2., 5., 6., 7., 8., 15., 20., 21., 30. ve 32. maddeler). Ölçeğin orijinal formunda iç tutarlılık katsayısını yansıtan Cronbach’s alpha değeri ise .93 olarak belirlenmiştir.

İşsizlik kaygı düzeyi ölçeği.

Tekin (2015) tarafından üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiş olan “İşsizlik kaygı düzeyi ölçeği” 26 maddeden oluşan, 5’li likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki her bir maddenin karşısında yer alan seçenekler ve bu seçeneklerin puan karşılıkları 1: Tamamen Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Orta Düzeyde Katılıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Tamamen Katılıyorum şeklindedir.

Ölçekten alınabilecek en düşük puan 26’iken en yüksek puan 130’tur. Ölçekten alınan yüksek puanlar işsizlik kaygısının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçekteki 24 madde olumsuz ifadelerden oluşurken, 2 madde olumlu ifadelerden oluşmaktadır (3. ve 13. maddeler). Ölçekten alınan toplam puan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı düzeylerini yansıtmaktadır. Ayrıca ölçeğin işsizlik kaygısına sebebiyet veren 4 alt boyutu

bulunmaktadır. 2., 3., 8., 9., 10.,11., 12., 15. ve 25. maddeler istihdamdaki daralma ve iş gücü ihtiyacındaki azalma alt boyutuyla ilgiliyken, 16., 17., 18.,19., 20., 22., 24., 26. maddeler çevresel ve sosyal baskı alt boyutunu, 4., 5., 6., 7. ve 13. maddeler kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği alt boyutunu, 1., 14., 21. ve 23. maddeler ise niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği alt boyutunu yansıtmaktadır.

Bu alt boyutlar ve ölçeğin orijinal formundaki Cronbach's alpha değerleri ise şöyledir: İstihdamdaki daralma ve iş gücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi; $\alpha = 0.842$, çevresel ve sosyal baskı; $\alpha = 0.794$, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği; $\alpha = 0.734$, niteliksel olarak bilgi beceri eksikliği; $\alpha = 0.682$. Ölçeğin geneline ilişkin Cronbach's alpha değeri ise 0.900'dür.

Uygulama ve Süreç

Araştırmada veri toplama aşamasına geçmeden önce kullanılması planlanan ölçeklerin güvenilirliğini test etmek amaçlanmış ve bu nedenle ilk olarak bir pilot uygulaması çalışması gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırmanın pilot uygulama çalışması Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli ana bilim dallarında, farklı sınıf düzeylerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarıyla beraber yürütülmüştür. Geçerlilik ve güvenirlik çalışmalarında ölçeklerdeki madde sayısının 10 katı bir örnekleme ulaşılması önerilmektedir (Akgül, 2005; Akt. Topçu vd., 2013). İşsizlik kaygı düzeyi ölçeğinin 26, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin ise 34 madde içermesinden hareketle 353 öğretmen adayı çalışmaya dâhil edilmiş, bu yolla her bir madde için en az 10 katı örnekleme ulaşılması sağlanmıştır.

Pilot çalışmanın gerçekleştirilmesinde Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesinin seçilmesinin ilk nedeni ölçeklerden birisinin üniversite öğrencilerine, diğerinin ise öğretmen adaylarına yönelik geliştirilmiş olmasıdır. Eğitim fakültesi öğrencilerinin ölçeklerin her ikisinin de hitap ettiği kitleye uygunluğu göz önünde bulundurulmuş ve çalışma eğitim fakültesi öğrencileriyle beraber gerçekleştirilmiştir. İkinci sebep ise araştırmacının bu fakültede görev yapıyor olması ve uygulamaların diğer eğitim fakültelerine kıyasla daha kolay olmasıdır. Pilot uygulamaya 249'u kadın, 104'ü erkek olmak üzere farklı ana bilim dallarında öğrenim görmekte olan 353 öğretmen adayı katılmıştır. Öğretmen adaylarının öğrenim görmekte olduğu ana bilim dalları ve sınıf düzeyleri Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Ölçeklerin Uygulandığı Gruplara İlişkin Betimsel İstatistik Sonuçları

Ana bilim dalı	Sınıf	N	Toplam	%
Türkçe eğitimi	3. sınıf	33	72	20.4
	4. sınıf	39		
Matematik eğitimi	3. sınıf	36	77	21.8
	4. sınıf	41		
Sosyal bilgiler eğitimi	2. sınıf	29	45	12,7
	3. sınıf	16		
Fen bilgisi eğitimi	3. sınıf	50	82	23.2
	4. sınıf	32		
Rehberlik ve psikolojik danışmanlık (I. Öğretim)	3. sınıf	31	31	8.8
Rehberlik ve psikolojik danışmanlık (II. Öğretim)	3. sınıf	46	46	13.00
Toplam			353	100

Uygulama sonrası veriler analiz edilmiş ve ölçeklerin Cronbach's alpha katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeklerin güvenilirliğine ilişkin yapılan analizler sonucu ortaya çıkan değerler Tablo 7'de verilmektedir.

Tablo 7. Ölçeklerin Güvenirlik Katsayılarına İlişkin Analiz Sonuçları

	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha Katsayısı (α)
Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği	34	.95
İşsizlik kaygı düzeyi ölçeği	26	.92

Yapılan analizler sonucunda öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geneline ilişkin olarak Cronbach's alpha değerinin .95 olduğu, işsizlik kaygı düzeyi ölçeğinin geneline ilişkin olarak ise bu değer .92 olduğu görülmüştür.

Özdamar'a göre (2004, s. 633) bir ölçeğin Cronbach's alpha değeri 0.00 ile 0.40 arasındaysa ölçek güvenilir değildir. Ölçeğin Cronbach's alpha değeri 0.40 ile 0.60 arasındaysa ölçek düşük güvenilirlikte, 0.60 ile 0.80 arasındaysa oldukça güvenilir, 0.80 ile 1 arasında ise yüksek derecede güvenilirirdir. Bu noktadan hareketle her iki ölçeğinde yüksek derecede güvenilir olduğu görülmüş ve veri toplama sürecinde kullanılmasına karar verilmiştir.

Esas uygulama aşamasına geçmeden bir ay önce uygulama yapılması planlanan üniversite birimlerinden gerekli izinlerin alınması için yazışmalar başlatılmıştır. Verilerin toplanma sürecinde ise gönüllülük esasının gözetilmesine dikkat edilmiştir. Bu süreçte öğretmen adaylarına ölçek formlarına vereceği cevapları etkileyecek yönlendirmelerde bulunmaktan kaçınılmış ve öğretmen adaylarının ölçek formlarına sağlıklı cevaplar vermesi için uygun sürenin verilmesi sağlanmıştır. Ancak öğretmen adaylarının bir kısmının ölçek formlarını doldurmada isteksiz olması, uygulama yapılan saatte sınıf mevcutlarının tam olmaması gibi nedenlerle ölçekler herkese uygulanamamıştır.

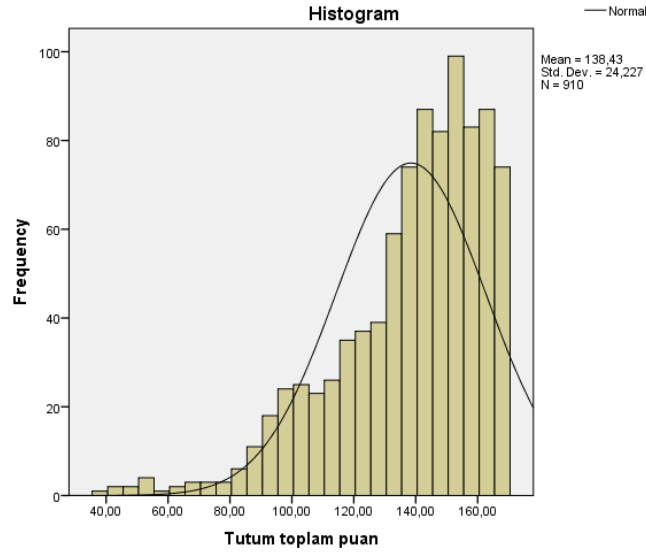
Ölçekler 955 öğretmen adayına uygulanmış, 45 anket formu gelişigüzel işaretleme yapılması, ölçek maddelerinin bir kısmının boş bırakılması, kişisel bilgi formunun tamamen boş bırakılması gibi sebeplerle çalışmaya dâhil edilmemiştir. Bu sebeple verilerin analizinde 910 öğretmen adayının sonuçları dikkate alınmıştır.

Veri Analizi

Çalışmanın verilerinin analizinde betimsel istatistik ve kestirimsel istatistikten yararlanılmıştır. Betimsel istatistik ile grupların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile geleceğe yönelik işsizlik kaygısı düzeylerinin durumlarına bakılmış olup; kestirimsel istatistik ile gruplar arası ilişkiler ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Çalışmada ilk olarak kestirimsel istatistik için kullanılacak analiz türlerini belirlemeye yönelik normallik testleri yürütülmüştür.

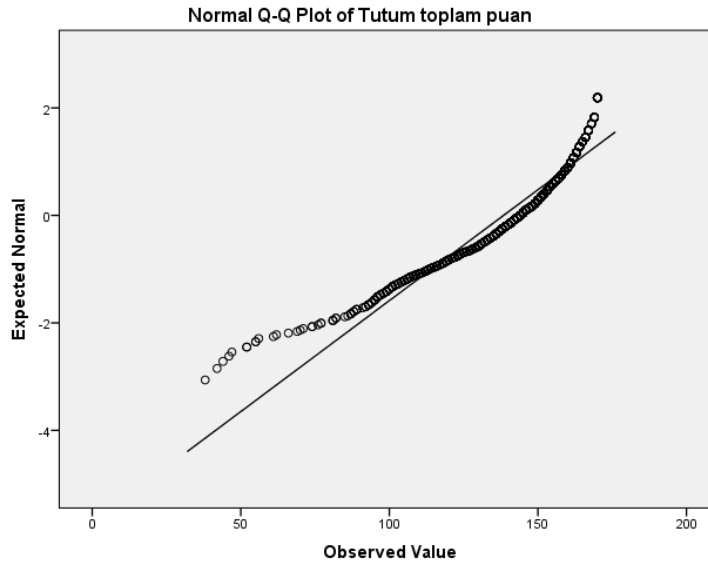
Öğretmenlik mesleğine yönelik tutuma ilişkin analizler.

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden elde edilen puanların normalliğini test etme amacıyla ilk olarak Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. Örneklem sayısının 50 ve üzerinde olduğu durumlarda kullanılan bu testin sonucunda p değerinin .05'den büyük çıkması verilerin normal dağıldığına işaret etmektedir (Büyüköztürk, 2017, s. 42). Yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda ölçeğin geneline ilişkin p değerinin .000 olduğu ve yapılan teste göre normal dağılımın sağlanmadığı görülmüştür. Daha sonra normalliğin diğer göstergeleri incelenmiş ve verilerin basıklık ve çarpıklık katsayılarına bakılmıştır. Şencan (2005, s. 199) bu değerlerin +1 ile -1 arasında yer alması gerektiğini belirtmektedir. Yapılan betimsel analizler sonucunda basıklık katsayısının 1.374, çarpıklık katsayısının ise 1.159 olduğu görülmüş, ölçeğe ilişkin verilerin ortalama ve ortanca değerlerinin ($\bar{x}$ = 138.43, Mdn = 144.00) birbirine yakınlığı kontrol edilmiş ve son olarak normalliğin önemli göstergelerinden kabul edilen histogram ve QQ grafikleri incelenmiştir. Ölçeğin geneline ilişkin histogram grafiği Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanları için histogram grafiği.

Şekil 1’de yer alan histogram grafiği incelendiğinde dağılımın yatay ekseninde normallikten uzak ve sola çarpık olduğu görülmektedir. Ayrıca verilerin ortalama ve ortanca değerlerinin grafiğin alt ve üst yanlarına eşit olarak yerleşmediği ve normal dağılımdan uzak bir görüntünün var olduğu görülmektedir. Normal dağılımdan uzaklığı teyit etmek amacıyla son olarak ölçeğe ait verilerin QQ grafiğine bakılmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanlarına ilişkin QQ grafiği Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının dağılımına ilişkin QQ grafiği.

Şekil 2’de sunulan QQ grafiği incelendiğinde verilerin normallik doğrultusu boyunca yoğunlaşmadığı ve normallik doğrultusundan sapmaların fazla olduğu görülmektedir. Bütün bu göstergelerden hareketle ölçeğin geneline ilişkin verilerin normal dağılıma sahip olmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik

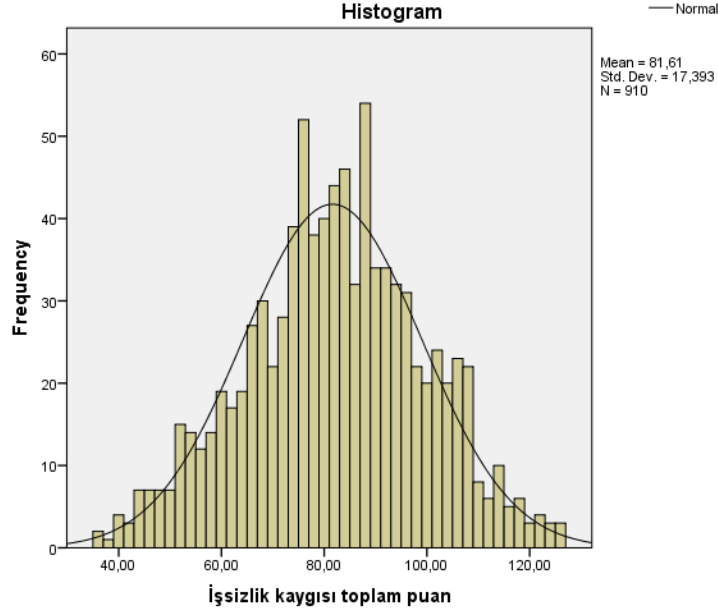
tutumlarını incelemeye yönelik analizlerde non-parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenleri açısından incelemeye yönelik analizlerde Mann-Whitney U, genel not ortalaması değişkeni açısından incelemeye yönelik analizlerde ise Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis testi sonucunda ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla gruplar arası Mann Whitney U testleri yapılmıştır. Bu çoklu karşılaştırma testlerinden önce Bonferroni düzeltmesi yapılmış ve 0.05 olan anlamlılık düzeyi yapılacak çoklu karşılaştırma testi sayısına bölünerek tüm etkiler için anlamlılık düzeyi 0.0167 olarak kabul edilmiştir. Böylece çoklu karşılaştırma testleri sonucu ortaya çıkabilecek birinci tip hata oranı kontrol altına alınmaya çalışılmıştır. 910 öğretmen adayının verilerinden hareketle ölçeğin güvenirliliğine ilişkin hesaplanan Cronbach's alpha katsayısının ise $\alpha = .95$ olduğu görülmüştür.

Öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeylerine ilişkin analizler.

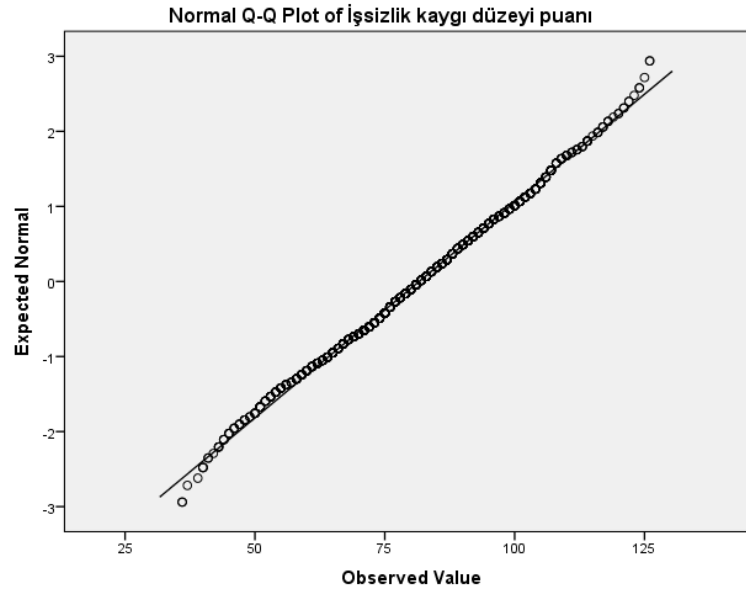
Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygı düzeylerine yönelik yapılacak analizleri belirlemek amacıyla ilk olarak normallik testleri yürütülmüştür. İşsizlik kaygı düzeyi ölçeğinden elde edilen puanların normalliğini test etme amacıyla ilk olarak örneklem sayısının 50'nin üzerinde olduğu durumlarda kullanılması önerilen (Şencan, 2005, s. 197) Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. Yapılan Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda ölçeğin geneline ait değerin $p=.051$ olduğu görülmüştür. Bu durum ölçeğin geneline ilişkin olarak verilerin normal dağıldığını göstermiş ancak normallığe karar vermede sadece bu testin sonucuna bakılması yeterli görülmemiştir.

Normalliğin göstergesi olan diğer ölçütlerden basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiş ve ölçeğin genelinde bu değerlerin -1 ve +1 aralığında (çarpıklık = .075, basıklık = -.266) olduğu saptanmıştır. Ayrıca ortalama ve ortanca değerlerinin birbirine oldukça yakın olduğu belirlenmiştir ($\bar{x} = 81.61$, $Mdn = 82.00$). Bu sonuçlar dağılımın normal olduğunun göstergesi olarak kabul edilmiş ve ancak normal dağılımı teyit etmek amacıyla normalliğin diğer göstergelerinden birisi olan histogram grafiği incelenmiştir.

Şekil 3. İşsizlik kaygı düzeyi puanlarının dağılıma ilişkin histogram grafiği.

Şekil 3 incelendiğinde verilerin normal dağılım gösterdiği, ortalama ve ortanca değerlerinin grafiğin alt ve üst yanlarına eşit olarak yerleştiği görülmüş, verilerin dağılımının normalliğini teyit etmede son olarak QQ grafiğinden yararlanılmıştır. Öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeylerine ilişkin QQ grafiği Şekil 4’de sunulmuştur.

Şekil 4. İşsizlik kaygı düzeyi puanlarının dağılımına ilişkin QQ grafiği.

Şekil 4’de yer alan QQ grafiği incelendiğinde noktaların 45 derecelik doğru üzerinde birbirlerine yakın bir durumda yer aldığı ve normallik doğrultusundan sapmaların az olduğu görülmektedir. Bütün bunlardan hareketle ölçeğin geneline ilişkin verilerin normal dağılıma sahip olduğu yönünde karar verilmiştir. Verilerin ölçeğin genelinde normal dağılım özelliği gösterdiği belirlendikten sonra ölçeğin 4 alt boyutuna ilişkin dağılımların normallikleri

incelenmiş ve ölçeğin alt boyutlarına ilişkin değerlerinde normal dağılım özellikleri sergilediği görülmüştür. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin basıklık ve çarpıklık katsayıları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. *İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Basıklık ve Çarpıklık Değerleri*

	Basıklık	Çarpıklık
Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	-.109	.325
Çevresel ve sosyal baskı	-.439	0.34
Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	.119	.339
İstihdamdaki daralma	-.290	-.481

Verilerin normal dağılım göstermesinden hareketle öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleriyle ilgili yapılacak analizlerde ilk olarak parametrik testlerin tercih edilmesine karar verilmiştir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeylerini cinsiyet ve sınıf düzeyi açısından karşılaştırmak için parametrik bir test olan bağımsız örneklem t testi tercih edilmiştir.

Bağımsız örneklem t testinin gerçekleştirilebilmesi için bağımlı değişkene ait ölçümler her iki grupta da normal dağılmalıdır (Büyüköztürk, 2017, s. 39). Bu nedenle ilk olarak sınıf düzeyi oluşturan iki grubunda işsizlik kaygısı ve alt boyutlarına ilişkin puan dağılımlarının normallliği sınanmıştır. Histogram ve QQ grafikleri, ortanca ve ortalama değerlerinin yakınlığı gibi normallüğün göstergeleri incelenmiş, son olarak basıklık ve çarpıklık katsayıları esas alınarak verilerin normallğine karar verilmiştir. Sınıf düzeyi değişkenini oluşturan grupların ölçeğin geneline ve alt boyutlarına ilişkin basıklık ve çarpıklık katsayıları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. *Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Basıklık ve Çarpıklık Değerleri*

İşsizlik kaygı düzeyi ölçeğinin alt boyutları	Sınıf Düzeyi	Basıklık	Çarpıklık
Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	2. Sınıf :	.341	-.113
	4. sınıf :	.298	- .113
Sosyal ve çevresel baskı	2. sınıf :	.070	-.533
	4. sınıf :	.003	- .332
Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	2. sınıf :	.359	-.470
	4. sınıf :	.322	.077
İstihdamdaki daralma	2. sınıf :	.312	0.98
	4. sınıf :	-.467	-.083
Genel işsizlik kaygısı	2. sınıf :	.034	-.323
	4. sınıf :	-.100	-.185

Tablo 9 incelendiğinde sınıf düzeyini oluşturan grupların basıklık ve çarpıklık değerlerinin ölçeğin genelinde ve alt boyutlarında -1 ve +1 aralığında olduğu görülmektedir.

Bu noktadan hareketle sınıf düzeyi değişkenini oluşturan gruplara ait verilerin ölçeğin geneli ve alt boyutlarında normal dağılım gösterdiğine karar verilmiştir. Böylece öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeylerini sınıf değişkeni açısından incelemeye yönelik analizlerde bağımsız örneklem t testinin kullanılması uygun görülmüştür. Daha sonra cinsiyet değişkenini oluşturan iki grubun genel işsizlik kaygısı ve alt boyutlarına ilişkin puanlarının normal dağılımı kontrol edilmiş ve basıklık ve çarpıklık katsayılarından hareketle verilerin normallliği hakkında karar verilmiştir. Cinsiyet değişkenini oluşturan grupların ölçeğin geneli ve alt boyutlarına ilişkin basıklık ve çarpıklık değerleri Tablo 10'da sunulmuştur.

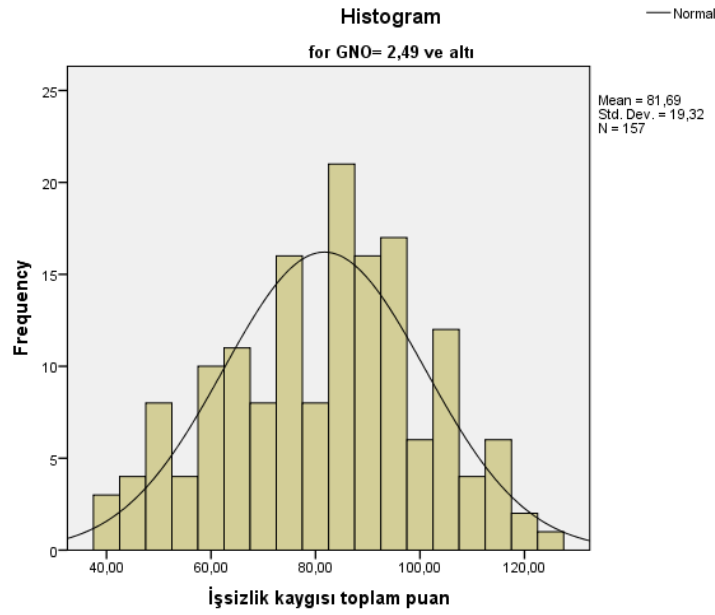
Tablo 10. *Cinsiyet Değişkenine Göre İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeğinin Alt Boyutlarına İlişkin Basıklık ve Çarpıklık Değerleri*

İşsizlik kaygı düzeyi ölçeğinin alt boyutları	Cinsiyet	Basıklık	Çarpıklık
Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	Erkekler	.280	-.214
	Kadınlar	.326	-.060
Sosyal ve çevresel baskı	Erkekler	-.134	-.59
	Kadınlar	.124	-.264
Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	Erkekler	.132	-.177
	Kadınlar	.461	.409
İstihdamdaki daralma	Erkekler	-.405	-.521
	Kadınlar	-.500	.169
Genel işsizlik kaygısı	Erkekler	-.181	-.482
	Kadınlar	-.012	-.100

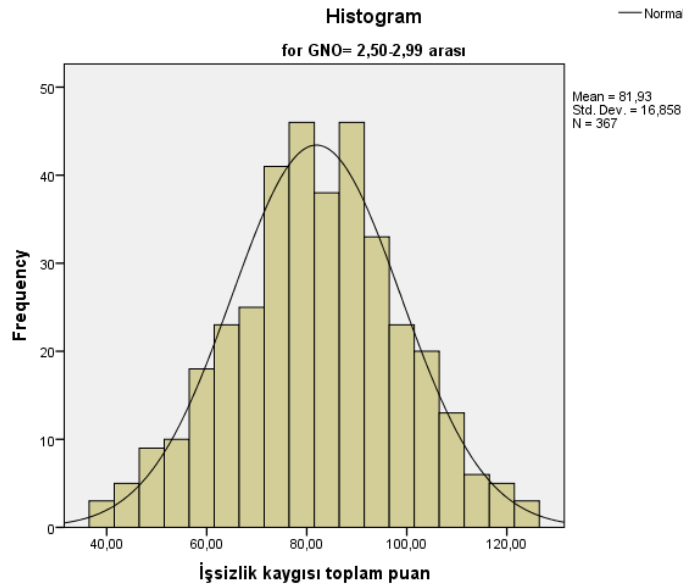
Tablo 10'da cinsiyet değişkenini oluşturan grupların basıklık ve çarpıklık katsayıları incelendiğinde bütün değerlerin -1 ve +1 aralığında yer aldığı görülmektedir. Bundan hareketle cinsiyet değişkenini oluşturan gruplara ait verilerin ölçeğin geneli ve alt boyutlarında normal dağılım gösterdiğine karar verilmiştir. Sonuç olarak öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeylerini cinsiyet açısından incelemeye yönelik analizlerde bağımsız örneklem t testinin kullanılmasında karar kılınmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin işsizlik kaygısı düzeylerini genel not ortalaması açısından incelemeye yönelik olarak gerçekleştirilecek analizlerde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılması kararlaştırılmıştır. ANOVA'nın önemli ön koşullarından birisi ortalamaları kıyaslanacak olan verilerin dağılımlarının ortalamaları kıyaslanacak her bir grup içinde normal dağılmasıdır (Can, 2017, s. 148). Bu bağlamda gruplar içi normal dağılımın nasıl olduğunu görmek için not ortalamalarını oluşturan grupların ölçeğin geneline ve alt boyutlarına ilişkin ortalama ve ortanca değerlerinin birbirine yakınlığı incelenmiş ve bu değerlerinin birbirine yakın olduğu görülmüştür. Ayrıca basıklık ve çarpıklık katsayılarının normallğe uygunluğu sınanmış ve her bir grubun basıklık ve çarpıklık değerlerinin ölçeğin

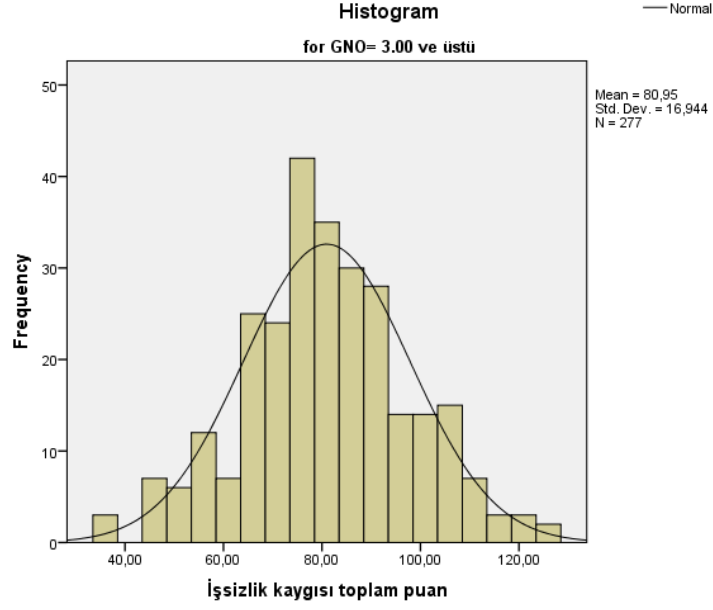
genelinde ve alt boyutlarında -1 ve + 1 aralığında olduğu görülmüştür. Grupların puanlarının ölçeğin geneline ilişkin dağılımlarını yansıtan histogram grafikleri Şekil 5, Şekil 6 ve Şekil 7’de sunulmuştur.

Şekil 5. GNO’su 2,49 ve altı olan öğretmen adayları için histogram grafiği.

Şekil 6. GNO’su 2,50 ve 2,99 arası olan öğretmen adayları için histogram grafiği.

Şekil 7. GNO'su 3,00 ve üstü olan öğretmen adayları için histogram grafiği.

Şekil 5, Şekil 6 ve Şekil 7'de yer alan histogram grafikleri incelendiğinde verilerin genel olarak normal dağılıma uygun bir görüntü sergilediği görülmektedir. Ayrıca grupların histogram grafiklerinden ölçeğin alt boyutlarında da benzer şekilde normal dağılım özellikleri sergiledikleri görülmüştür. Gruplara ait verilerin basıklık ve çarpıklık değerlerinin ölçeğin geneli ve alt boyutlarında -1 ve +1 aralığında olması, ortanca ve ortalama değerlerinin ölçeğin geneli ve alt boyutlarında birbirine yakın bir görüntü sergilemesi gruplar içi normal dağılım olduğunu göstermiş ve sonuç olarak bu varsayımının karşılandığına karar verilmiştir.

ANOVA'nın bir diğer varsayımı ise varyansların homojenliğidir (Seçer, 2015, s. 73). Bu varsayımdan hareketle varyansların homojenliğini incelemek amacıyla levene testi yapılmış, yapılan levene testi sonucunda işsizlik kaygısının kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ($p = .358$), niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ($p = .078$), çevresel ve sosyal baskı ($p = .064$) alt boyutlarında bu varsayımın karşılandığı, ancak genel işsizlik kaygısı ($p = .034$) ile istihdamdaki daralma ve iş gücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi ($p = .007$) alt boyutunda varyansların homojen olmadığı görülmüştür. Field (2009, s. 382) varyansların homojenliğinin ihlal edildiği böylesi durumlarda bu duruma karşı dirençli (Robust) testler olan Welch's F veya Brown-Forsythe F testlerinden birisinin sonuçlarına bakılarak analizlere devam edilebileceğini belirtmektedir. Bu nedenle homojenliğin sağlandığı boyutlarda tek yönlü ANOVA'ya devam edilmesi kararlaştırılırken, ölçeğin genelinde ve istihdamdaki daralma alt boyutunda Welch testinin sonuçlarına bakılmasına karar verilmiştir. Tek yönlü ANOVA ve Welch testleri sonucunda gruplar arası herhangi bir anlamlı farklılık görülmemiş, bu nedenle Post-Hoc testlerinden yararlanılmamıştır. 910 öğretmen adayının verilerinden

hareketle ölçeğin güvenirliliğine ilişkin hesaplanan Cronbach's alpha katsayısının ise $\alpha = .90$ olduğu görülmüştür.

Öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile işsizlik kaygısı arasındaki ilişkiye yönelik analizler.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile işsizlik kaygısı ve alt boyutları arasında nasıl bir ilişki olduğunu test etmek için korelasyon analizi yapılması kararlaştırılmış, bu yolla iki veri dizisi arasındaki ilişkinin varlığının, derecesinin ve yönünün gösterilmesi amaçlanmıştır. Bu noktada ilk olarak pearson momentler çarpım korelasyonunun hesaplanması düşünülmüştür. Bunun ön koşullarından biriside her iki veri dizisinin birbirlerinden bağımsız olarak normal dağılım göstermesidir (Can, 2017, s. 370). Ancak aralarındaki ilişki sorgulanacak iki değişken dizisinden birisi olan öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum puanlarının normallik koşullarını sağlamaması nedeniyle bunun yerine non parametrik bir işlem olan Spearman sıra farkları korelasyon hesabı yapılmış ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun genel işsizlik kaygısı ve alt boyutlarıyla olan ilişkisini test etmeye yönelik Spearman sıra farkları korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ortaya koyulan anlamlı ilişkiler basit doğrusal regresyon analiziyle desteklenmek istenmiş ancak iki değişkenli normal dağılım koşulu yerine getirilmediği için bu gerçekleştirilememiştir.

Araştırmacı Rolü

Araştırmacı çalışma sürecinde aktif bir rol üstlenmiş, çalışmanın her aşamasında çalışmanın objektifliği ve güvenirliliğini gözeterek şekilde davranmış, kendi öznelliğini çalışmaya yansıtma hususunda dikkatli davranmıştır. Çalışma süreci boyunca tez danışmanı ile irtibat halinde olunmuş, bilimsel ilkeler ve bilim etiğine uygun davranılması hususuna önem verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Bir çalışmada kullanılan ölçme araçlarının geçerlik ve güvenirlik koşullarını sağlaması elde edilen sonuçların güvenilir ve geçerli sayılabilmesi açısından önemlidir. Bu koşulların sağlanmadığı durumlarda ise elde edilen sonuçlara güvenilemez (Seçer, 2015, s. 211). Bu sebeple ölçme araçlarına yönelik geçerlilik ve güvenirlik çalışmalarının yapılması önem taşımaktadır.

Bu Çalışmanın güvenirliliği Cronbach's alpha katsayısının hesaplanmasıyla sağlanmıştır. Güvenirlik kısaca ölçmenin hatalardan arınık olması olarak tanımlanabilir (Can, 2017, 387). Ölçme araçlarının güvenirliliği belirlemede çeşitli yollar vardır. Seçer

(2015, s. 217) ölçme araçlarında güvenirlik belirleme yöntemlerinden bahsederken bu yöntemlerden birisinin de Cronbach's alpha yöntemi olduğunu belirtmiştir. Cronbach's alpha güvenirliği kestirmenin yollarından birisidir ve tek uygulamaya dayalı olarak ölçme aracıyla gerçekleştirilen tek ölçümün kendi içinde ne kadar tutarlı olduğunu göstermektedir (Can, 2017, s. 388). Ölçeklerin Cronbach's alpha değerlerini belirlemeye yönelik olarak pilot uygulama çalışması gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin Cronbach's alpha değerinin $\alpha = .95$ olduğu, işsizlik kaygı düzeyi ölçeğinin geneline ilişkin olarak ise bu değer $.92$ olduğu görülmüştür. Özdamar (2004, s. 633) bu değer 0.80 ile 1 arasında olmasının ölçme aracının yüksek derecede güvenilir olduğuna işaret ettiğini belirtmektedir. Bu noktadan hareketle her iki ölçeğinde yüksek derecede güvenilir olduğu görülmüş ve veri toplama sürecinde kullanılmasına karar verilmiştir.

Bunun yanında esas uygulama sonrası öğretmen adaylarının ölçek formları incelenmiş açık şekilde gelişigüzel işaretleme yaptığı belirlenen öğretmen adayları çalışmadan çıkarılmıştır. Ayrıca çalışmanın araştırma sorularına uygun olan veri toplama araçlarının ve araştırma modelinin kullanılması, çalışma grubunun ölçeklerin geliştirildiği kitleye uygun olması, toplanan verilerin araştırma modeline uygun olarak analiz edilmesi gibi faktörler araştırmanın iç güvenirliği arttıran etmenler olarak görülebilir.

Ayrıca çalışmada görünüş geçerliliğine dair çalışmada bulunulmuştur. Görünüş geçerliliği kısaca testin genel görünümü ve düzeniyle ilgilidir. Testin görünümüne ilişkin olumlu izlenimler güvenilir cevaplar alınmasına olumlu yönde etki yapmaktadır ve bu geçerlilik türü uzman görüşü ile değerlendirilmektedir (Büyüköztürk, 2017, s. 181). Pilot uygulama öncesi testin genel düzenine ilişkin olarak uzman görüşüne başvurulmuştur. Alınan uzman görüşü sonucunda ölçek formunda değişiklik yapılmıştır. 2 sayfa olarak tasarlanan öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği tek bir sayfada toplanarak, bir sayfa olan işsizlik kaygı düzeyi ölçeğiyle tek bir kâğıt üzerinde önlü arkalı olarak birleştirilmiştir. Böylece 2 kâğıt yerine tek bir kâğıtta bütün ölçme araçlarının toplanılması sağlanmıştır. Bu şekilde öğretmen adaylarının ölçme araçlarını doldurmada olası bir isteksizlik durumunun azaltıldığı ve bu durumun öğretmen adayları üzerinde olumlu bir etki yaptığı düşünülmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarına Yönelik Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları nasıldır? Sorusuna ilişkin bulgular.

Tablo 11. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ile İlgili Betimsel İstatistik Sonuçları

ÖMYTÖ	N	$\bar{x}$	Ss	Min	Max
ÖMYTÖ Toplam Puan	910	138.43	24.23	38	170

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan 910 sosyal bilgiler öğretmeni adayının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına ilişkin betimsel istatistikleri gösteren Tablo 11 incelendiğinde öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutum puanlarının ortalamasının 138.43 olduğu görülmektedir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinden alınabilecek en düşük puanın 34, en yüksek puanın 170 olduğu göz önüne bulundurulduğunda öğretmen adaylarının genel olarak mesleğe yönelik olumlu bir tutuma sahip olduğu söylenebilir. Minimum ve maksimum değerler göz önünde bulundurulduğunda ise öğretmen adayları içinde mesleğe yönelik yüksek tutuma sahip öğretmen adayları olduğu kadar düşük tutum içerisinde olan öğretmen adaylarının olduğu görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.

Tablo 12. Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ile İlgili Mann Whitney U Testi Sonuçları

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
Kadın	570	492.58	280773.00	75762.000	-5.512	.000
Erkek	340	393.33	133732.00			

*p<.05

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann-Whitney U testi sonucunda kadın öğretmen adayları ile erkek öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu

belirlenmiştir. ($U=75762.000$, $p<0.05$). Sıra ortalamaları incelendiğinde bu farkın kadın öğretmen adayları lehine olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu cinsiyetin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerinde anlamlı derecede fark yarattığını ve kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre mesleğe ilişkin daha olumlu bir tutum içerisinde olduklarını ortaya koymaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.

Tablo 13. *Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ile İlgili Mann Whitney U Testi Sonuçları*

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
2. Sınıf	440	480.89	211591.50	92228.500	-2.820	.005
4. Sınıf	570	431.73	202913.50			

* $p<.05$

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının sınıf düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann-Whitney U testi sonucunda 2. sınıf öğretmen adayları ile 4. sınıf öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($U=92228.500$, $p<0.05$). Sıra ortalamaları incelendiğinde bu farkın 2. sınıf öğretmen adayları lehine olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu sınıf düzeyinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum üzerinde anlamlı derecede farklılık yarattığını ortaya koymaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları genel not ortalaması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.

Tablo 14. *Genel Not Ortalaması Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ile İlgili Kruskal Wallis Testi Sonuçları*

Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
2.49 ve altı (A)	157	340.58	2	18.010	.000	A-B
2.50-2.99 arası (B)	367	398.58	2			A-C
3.00 ve üstü (C)	277	438.45	2			

* $p<.05$

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının genel not ortalamasına göre anlamlı derecede farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının genel not

ortalamasına göre anlamlı derecede farklılaştığı belirlenmiştir, $X^2(sd = 2, n = 801) = 18.010$, $p < .05$. Kruskal Wallis testi sonucunda ortaya çıkan bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla gruplar arası Mann Whitney U testleri yapılmıştır. Bu çoklu karşılaştırma testlerinden önce Bonferroni düzeltmesi yapılarak tüm etkilerde anlamlılık düzeyinin 0.0167 olarak kabul edilmesi kararlaştırılmıştır.

Yapılan çoklu karşılaştırma testleri sonucunda ortaya çıkan farkın genel not ortalaması 2.49 ve altı ile 2.50 - 2.99 arası olan gruplar arasında genel not ortalaması 2.50 - 2.99 arası olan grup lehine anlamlı olduğu görülmüştür ($U=24431.000$, $p = .006$). Genel not ortalaması 2.49 ve altı ile 3.00 ve üstü olan gruplar arasında yapılan karşılaştırmada ise farkın GNO'su 3.00 ve üstü olan grup lehine anlamlı olduğu görülmüştür ($U=16637.000$, $p = .000$). Genel not ortalaması 2.50 - 2.99 arası olan grup ile 3.00 üstü olan grup arasında yapılan karşılaştırmada, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun GNO'su 3.00 üstü olan grup lehine farklılaştığı ancak bu farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($U=45563.000$, $p = .024$).

Grupların sıra ortalamaları incelendiğinde öğretmenlik mesleğine ilişkin en yüksek tutuma sahip olan grubu GNO'su 3.00 üstü olan öğretmen adaylarının ($SO=438.45$) oluşturduğu görülmektedir. Tutumu en yüksek ikinci grubu ise GNO'su 2.50 - 2.99 arasında olan öğretmen adayları ($SO=398.58$) oluşturmaktadır. GNO'su 2.49 ve altı olan öğretmen adayları ($SO=340.58$) ise tutum puanı en düşük olan grubu oluşturmaktadır. Bu bağlamda mevcut sonuçlar dikkate alındığında genel not ortalaması yükseldikçe öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutumun arttığı görülmektedir.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeylerine Yönelik Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri nasıldır? Sorusuna ilişkin bulgular.

Tablo 15. *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile İlgili Betimsel İstatistik Sonuçları*

İşsizlik Kaygısının alt boyutları	N	$\bar{x}$	Ss	Min	Max
Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	910	10.04	3.24	4	20
Çevresel ve sosyal baskı	910	24.63	6.83	8	40
Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	910	13.39	4.22	5	25
İstihdamdaki daralma	910	33.56	7.39	10	45
Genel işsizlik kaygısı	910	81.61	17.39	36	126

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeylerine ilişkin betimsel istatistikleri gösteren Tablo 15 incelendiğinde genel işsizlik kaygısı düzeyi ortalamasının 81.61 olduğu görülmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puanın 26 en yüksek puanın 130 olduğu düşünüldüğünde öğretmen adaylarının genel işsizlik kaygısı düzeylerinin ortalamasının üzerinde olduğu söylenebilir. Bunun yanında, minimum ve maksimum değerler incelendiğinde işsizlik kaygısı yüksek düzeyde olan öğretmen adayları olduğu kadar düşük düzeyde olan öğretmen adaylarının olduğu da görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.

Tablo 16. *Cinsiyet Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile İlgili Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları*

İşsizlik Kaygısının alt boyutları	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	t	p
Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	Kadın	570	9.83	3.13	-2.400	0.17
	Erkek	340	10.38	3.40		
Çevresel ve sosyal baskı	Kadın	570	24.17	6.57	-2.582	.010
	Erkek	340	25.40	7.19		
Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	Kadın	570	13.10	4.00	-2.620	.009
	Erkek	340	13.88	4.52		
İstihdamdaki daralma	Kadın	570	33.94	6.99	1.952	.051
	Erkek	340	32.92	7.97		
Genel işsizlik kaygısı	Kadın	570	81.04	16.45	-1.245	.214
	Erkek	340	82.57	18.86		

* $p < .05$

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem için t testi sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaşadığı işsizlik kaygısının ölçeğin niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ($t_{(908)} = -2.400$, $p = 0.17$), çevresel ve sosyal baskı ($t_{(908)} = -2.582$, $p = 0.10$) ve kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ($t_{(908)} = -2.620$, $p = .009$) alt boyutlarında erkek öğretmen adayları yönünde anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. İstihdamdaki daralma alt boyutunda ise gruplar arası anlamlı bir farklılık ($t_{(908)} = 1.952$, $p = .51$) görülmemektedir.

Genel işsizlik kaygısı düzeyleri incelendiğinde erkek ve kadın öğretmen adayları arasında işsizlik kaygısı açısından anlamlı bir farklılık olmadığı ($t_{(908)} = -1.245$, $p = .214$) ancak erkek öğretmen adaylarının işsizlik kaygılarının ($\bar{x} = 82.57$) kadın öğretmen adaylarına ($\bar{x} = 81.04$) göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.

Tablo 17. Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile İlgili Bağımsız Örneklem T Testi Sonuçları

İşsizlik Kaygısının alt boyutları	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{x}$	Ss	t	p
Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	2. sınıf	440	9.50	3.13	-4.931	.000
	4. sınıf	470	10.54	3.27		
Çevresel ve sosyal baskı	2. sınıf	440	24.01	6.82	-2.645	.008
	4. sınıf	470	25.21	6.80		
Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	2. sınıf	440	12.97	4.00	-2.924	.004
	4. sınıf	470	13.78	4.38		
İstihdamdaki daralma	2. sınıf	440	32.57	7.73	-3.903	.000
	4. sınıf	470	34.48	6.93		
Genel işsizlik kaygısı	2. sınıf	440	79.05	17.44	-4.341	.000
	4. sınıf	470	84.01	17.02		

* $p < .05$

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygısı düzeylerinin sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t testi sonucunda işsizlik kaygısı düzeylerinin ölçeğin niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ($t_{(908)} = -4.931$, $p = .000$), çevresel ve sosyal baskı ($t_{(908)} = -2.645$, $p = .008$), kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ($t_{(908)} = -2.924$, $p = .004$) ve istihdamdaki daralma ($t_{(908)} = -3.903$, $p = .000$) alt boyutlarında 4. sınıflar yönünde anlamlı derecede farklılaştığı belirlenmiştir.

Grupların genel işsizlik kaygısı düzeyleri incelendiğinde ise genel işsizlik kaygısının 2. sınıf öğretmen adayları ($\bar{x} = 79.05$) ile 4. sınıf öğretmen adayları ($\bar{x} = 84.01$) arasında 4. sınıf öğretmen adayları lehine anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür ($t_{(908)} = -4.341$, $p = .000$). İşsizlik kaygısının hem genel olarak hem de alt boyutlarda 4. sınıflar lehine anlamlı olarak farklılaşması sınıf düzeyinin işsizlik kaygısı üzerinde anlamlı derecede etkili olduğunu ve sınıf düzeyi yükseldikçe işsizlik kaygısının arttığını ortaya koymaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri genel not ortalaması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.

Tablo 18. Genel Not Ortalaması Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile İlgili Betimsel İstatistik Sonuçları

İşsizlik kaygı düzeyi ölçeğinin alt boyutları	Gruplar	N	$\bar{x}$	Ss
Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	3.00 ve üstü	277	9.66	3.16
	2.50-2.99 arası	367	10.05	3.14
	2.49 ve altı	157	10.27	3.54
Sosyal ve çevresel baskı	3.00 ve üstü	277	24.37	6.58
	2.50-2.99 arası	367	24.57	6.69
	2.49 ve altı	157	25.15	7.40
Kişisel karamsarlık ve Öz güven eksikliği	3.00 ve üstü	277	13.04	4.32
	2.50-2.99 arası	367	13.56	4.11
	2.49 ve altı	157	13.66	4.46
İstihdamdaki daralma	3.00 ve üstü	277	33.88	6.98
	2.50-2.99 arası	367	33.75	7.20
	2.49 ve altı	157	32.61	8.28
Genel İşsizlik kaygısı	3.00 ve üstü	277	80.95	16.94
	2.50-2.99 arası	367	81.93	16.86
	2.49 ve altı	157	81.69	19.32

Tablo 18’de genel not ortalamasını oluşturan 3 grubun işsizlik kaygı düzeylerine ilişkin betimsel istatistik sonuçları incelendiğinde “niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği”, “kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği”, “sosyal ve çevresel baskı” alt boyutlarında işsizlik kaygısı en yüksek grubu GNO’su 2.49 ve altı olan grubun, en düşük grubu ise GNO’su 3.00 ve üstü olan grubun oluşturduğu görülmektedir. İstihdamdaki daralma alt boyutunda ise işsizlik kaygısı en yüksek grubu GNO’su 3.00 ve üstü olan grubun, en düşük grubu ise GNO’su 2.49 ve altı olan grubun oluşturduğu tespit edilmiştir.

Grupların genel işsizlik kaygı düzeyleri incelendiğinde ise işsizlik kaygısı en yüksek grubu GNO’su 2.50-2.99 arası olan grubun ($\bar{x}$ =81.93) oluşturduğu görülmektedir. GNO’su 2.49 ve altı olan grup ($\bar{x}$ =81.69) işsizlik kaygısı en yüksek ikinci grupken, GNO’su 3.00 ve üstü olan grup ($\bar{x}$ =80.95) işsizlik kaygısı en düşük grubu oluşturmaktadır.

Tablo 19. Genel Not Ortalaması Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile İlgili Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Ölçeğin Alt Boyutları	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F Değeri	P
Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği	Gruplar Arası	43.566	2	21.783	2.093	.124
	Gruplar İçi	8306.234	798	10.409		
	Toplam Kareler	8349.800	800			
Çevresel ve sosyal baskı	Gruplar Arası	61.580	2	30.790	.666	.514
	Gruplar İçi	36890.445	798	46.229		
	Toplam Kareler	36952.025	800			
Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği	Gruplar Arası	57.042	2	28.521	1.578	.207
	Gruplar İçi	14423.118	798	18.074		
	Toplam Kareler	14480.160	800			

*p<.05

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygısı düzeylerinin genel not ortalamasına göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik gerçekleştirilen tek faktörlü ANOVA sonucunda grupların işsizlik kaygısı düzeylerinin niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği ($f_{(2-798)} = 2.093$, $p = .124$), çevresel ve sosyal baskı ($f_{(2-798)} = .666$, $p = .514$), kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ($f_{(2-798)} = 1.578$, $p = .207$) alt boyutlarında anlamlı derecede farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Tablo 20. Genel Not Ortalaması Değişkenine Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile İlgili Welch Testi Sonuçları

Ölçeğin Alt boyutları	İstatistik	Sd1	Sd2	p
İstihdamdaki daralma	1.412	2	393.375	.245
Genel işsizlik kaygısı	.271	2	394.018	.763

*p<.05

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygısı düzeylerinin genel not ortalamasına göre anlamlı derecede farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Welch testi sonuçlarına göre grupların işsizlik kaygısı düzeyleri istihdamdaki daralma ve iş gücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi alt boyutunda (İst. $(2-393.375) = 1.412$, $p = .245$) anlamlı derecede farklılaşmamaktadır. Grupların genel işsizlik kaygısı düzeyleri ile genel not ortalaması değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde ise ölçeğin alt boyutlarına benzer şekilde gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir (İst. $(2-394.018) = .271$, $p = .763$). Bütün bunlardan hareketle sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının genel not ortalamalarının işsizlik kaygıları üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı söylenebilir.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.

Tablo 21. *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Sıra Farkları Korelasyonu Sonuçları*

		Genel İşsizlik Kaygısı
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum	R	- .307**
	P	,000
	N	910

****p<.001**

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile işsizlik kaygısı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan Spearman sıra farkları korelasyon analizi sonucunda öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ile işsizlik kaygı düzeyleri arasında negatif yönde, anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = -.307$, $p < .001$).

Büyüköztürk (2017)'e göre korelasyon katsayısının 0.00-0.30 arasında olması düşük; 0.30-0.70 arasında olmasının orta; 0.70-1.00 arasında olması ise yüksek düzeyde bir ilişkiye işaret etmektedir (s. 32). Bundan hareketle öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile işsizlik kaygısı arasında var olduğu belirlenen bu negatif yönlü anlamlı ilişkinin orta düzeyde olduğu söylenebilir. Bu sonuçlar öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ile işsizlik kaygısının birbirlerini karşılıklı olarak ters yönde etkilediğini göstermektedir. Buna göre işsizlik kaygı düzeyi arttıkça öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düşmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında “Çevresel ve sosyal baskı” alt boyutu açısından anlamlı bir ilişki var mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.

Tablo 22. *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ile İşsizlik Kaygısının Çevresel ve Sosyal Baskı Alt Boyutu Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Sıra Farkları Korelasyonu Sonuçları*

		Çevresel ve sosyal baskı
Öğretmenlik mesleğine Yönelik Tutum	R	- .247**
	P	.000
	N	910

****p<.001**

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile işsizlik kaygısının çevresel ve sosyal baskı alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan Spearman sıra farkları korelasyon analizi sonucunda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile işsizlik kaygısının çevresel ve sosyal baskı alt boyutu arasında negatif yönde, düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = -.247$, $p < .001$).

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında “İstihdamdaki daralma ve iş gücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi” alt boyutu açısından anlamlı bir ilişki var mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.

Tablo 23. *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ile İşsizlik Kaygısının İstihdamdaki Daralma ve İşgücü İhtiyacındaki Azalmanın Etkisi Alt Boyutu Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Sıra Farkları Korelasyonu Sonuçları*

		İstihdamdaki Daralma
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum	R	-.105**
	P	.001
	N	910

** $p < .001$

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ile işsizlik kaygısının istihdamdaki daralma ve iş gücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan Spearman sıra farkları korelasyon analizi sonucunda öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ile istihdamdaki daralma ve iş gücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi alt boyutu arasında negatif yönde, düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = -.105$, $p < .001$).

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında “Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği ” alt boyutu açısından anlamlı bir ilişki var mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.

Tablo 24. *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile İşsizlik Kaygısının Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği Alt Boyutu Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Sıra Farkları Korelasyonu Sonuçları*

		Kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum	R	-.390**
	P	.000
	N	910

** $p < .001$

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ile işsizlik kaygısının kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan Spearman sıra farkları korelasyon analizi sonucunda öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ile kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği alt boyutu arasında negatif yönde, orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = -.390$, $p < .001$).

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında “Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği” alt boyutu açısından anlamlı bir ilişki var mıdır? Sorusuna ilişkin bulgular.

Tablo 25. *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile İşsizlik Kaygısının Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği Alt Boyutu Arasındaki İlişkiye Yönelik Spearman Sıra Farkları Korelasyonu Sonuçları*

		Niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği
Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum	R	-.424**
	P	.000
	N	910

**** $p < .001$**

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile işsizlik kaygısının niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan Spearman sıra farkları korelasyon analizi sonucunda öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ile niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği alt boyutu arasında negatif yönde, orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = -.424$, $p < .001$).

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Sonuç ve Tartışma

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları nasıldır? Sorusuna ilişkin sonuç ve tartışma.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını incelemeye yönelik gerçekleştirilen analizler sonucunda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik ortalamanın üzerinde olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmüştür. Bunun yanında çalışma sonucu elde edilen uç değerlerden hareketle mesleklerine ilişkin olumlu tutuma sahip olan öğretmen adayları olduğu kadar, olumsuz tutuma sahip öğretmen adaylarının da var olduğu belirlenmiştir. Ancak genel olarak değerlendirildiğinde öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun mesleğe yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları görülmektedir. Bu sonuç öğretmen adayları açısından umut verici bir durum olarak değerlendirilebilir. Nitekim öğretmen adaylarının mesleğe yönelik olumlu tutumlara sahip olmaları mesleki yaşamlarında başarılı olmalarının belirleyicisi olmakla beraber (Karadağ, 2012), mesleği bilinçli olarak seçtiklerini göstermektedir (Terzi & Tezci, 2007). Bu sonucun sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının mesleklerini yapmaya yönelik istek ve motivasyona sahip olduklarını göstermesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin sonuç ve tartışma.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik gerçekleştirilen analizler sonucunda öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun kadın öğretmen adayları lehine anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Bu bulgudan hareketle cinsiyetin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu ve kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu bir tutum sergilediği söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları üzerine gerçekleştirilen çeşitli çalışmalar incelendiğinde öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun kadın öğretmen adayları lehine anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir (Akdağ, 2014; Dönmez & Uslu, 2013; Karatekin, Merey & Keçe, 2015). Bununla birlikte bazı çalışmalarda

benzer şekilde kadın sosyal bilgiler öğretmen adaylarının erkeklere göre mesleğe ilişkin tutumlarının daha yüksek olduğu ancak bu farkın anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür (Altunay, 2018; Coşkun, 2011). Bu bakımdan bu çalışmada ortaya koyulan sonucun sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yürütülen çalışmaların bir kısmıyla örtüşürken, bir kısmıyla çeliştiği söylenebilir.

Farklı eğitim fakültesi ana bilim dallarında öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını araştıran çalışmalar incelendiğinde ise çalışmaların büyük çoğunluğunda öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun kadın öğretmen adayları lehine anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir (Bayrakdar vd., 2016; Bozdoğan, Aydın & Yıldırım, 2007; Çapri & Çelikkaleli, 2008; Çiçek-Sağlam, 2008; Gökçe & Sezen, 2012; Tanrıoğlu, 1997; Terzi & Tezci, 2007; Üstüner, Demirtaş & Cömert, 2009; Pektaş & Kamer, 2011). Bunun yanında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı çeşitli çalışmalar da bulunmaktadır (Açıslı & Kolomuç, 2012; Bulut, 2009; Engin & Çiçekli-Koç, 2014; Keskin, 2017; Tunçeli, 2013).

Sonuç olarak gerek bu çalışmada gerekse sosyal bilgiler ve diğer ana bilim dallarında gerçekleştirilen pek çok çalışmada öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun kadın öğretmen adayları lehine anlamlı derecede yüksek olması kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre bu mesleği yapmaya yönelik daha büyük bir motivasyon ve isteğe sahip olduğunu göstermektedir. Ortaya çıkan bu durumun öğretmenliğin kadınlara çok yakışan bir meslek olduğuna dair toplumda var olan algıdan, kadınların çocuklara karşı daha özverili ve duygusal bir yaklaşıma sahip olması gibi faktörlerden kaynaklandığı söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin sonuç ve tartışma.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik gerçekleştirilen analizler sonucunda 2. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının tutumlarının 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının tutumlarına göre anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna göre sınıf düzeyinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu ve sınıf düzeyi yükseldikçe öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun olumsuz yönde etkilendiği söylenebilir.

Alanyazın incelendiğinde öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun sınıf değişkenine göre anlamlı olarak farklılaştığı, bu çalışma sonuçlarına benzer şekilde sınıf düzeyi arttıkça öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun düştüğü (Bakırcı, 2015; Kaya, 2004; Pektaş & Kamer, 2011) çalışmalar olduğu görülmektedir. Buna karşın bazı çalışmalarda bu anlamlı

farkın üst sınıflar lehine olduğu, sınıf düzeyi arttıkça olumlu tutumunda arttığı belirlenirken (Çiçek-Sağlam, 2008; Kaplan & İpek, 2002) bazı çalışmalarda öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumun sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür (Açıslı & Kolomuç, 2012; Çiğdem, 2010; Gökçe & Sezer, 2012; Karatekin vd., 2015; Tanrıöğen, 1997; Terzi & Tezci, 2007; Tunçeli, 2013).

Bu çalışma sonucunda 2. sınıf öğretmen adayları lehine ortaya çıkan anlamlı farklılığın öğretmen adayları açısından kaygı verici olduğu düşünülmektedir. Nitekim mesleğe atılmak üzere olan 4. sınıfların mesleğe ilişkin tutumlarının daha yüksek olması beklenirken 2. sınıflara göre anlamlı derecede düşük olduğu görülmüştür. Yılmaz (2015) öğretmen adaylarıyla gerçekleştirdiği çalışmasında 2. sınıftan itibaren öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının düzenli olarak düştüğünü belirlemiştir. Bu sonuca yönelik öğretmen adaylarıyla yapılan görüşmeler sonucunda ise bu durumun büyük ölçüde atanamama kaygısından kaynaklandığı belirlenmiştir. Bu çalışmada ortaya koyulan durumun da büyük oranda öğretmen adaylarının işsizlik kaygılarından ve geleceğe yönelik var olan belirsizlikten kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim çalışmada elde edilen diğer bulguların da bunu desteklediği düşünülmektedir. Bu çalışma sonucunda 4. sınıf düzeyinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygılarının işsizlik kaygı düzeyi ölçeğinin geneli ve alt boyutlarının tamamında ikinci sınıflara göre anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Gerek 4. sınıfların işsizlik kaygılarının anlamlı derecede yüksek olması, gerekse öğretmen adaylarının genel işsizlik kaygıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında var olduğu belirlenen negatif yöndeki anlamlı ilişki, sınıf düzeyi arttıkça tutumun düşmesinde öğretmen adaylarının işsizlik kaygılarının etkili olduğunu düşündürmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları genel not ortalaması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin sonuç ve tartışma.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının genel not ortalaması değişkenine göre anlamlı derecede farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik gerçekleştirilen analizler sonucunda öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun genel not ortalaması değişkenine göre anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Grupların puanları incelendiğinde ise genel not ortalaması arttıkça mesleğe ilişkin tutumunda olumlu yönde arttığı görülmüştür.

Kaçar (2018) sosyal bilgiler öğretmeni adaylarıyla gerçekleştirdiği çalışmasında akademik başarının tutumlar üzerinde anlamlı derecede etkili olduğunu ve akademik başarı

arttıkça mesleğe ilişkin tutumun arttığını bulgulamıştır. Bunun yanında farklı çalışmalarda da öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının akademik başarıya göre anlamlı derecede farklılaştığı, akademik başarı arttıkça mesleğe ilişkin olumlu tutumunda arttığı görülmüştür (Bayrakdar vd., 2015; Çiğdem, 2010; Cinpolat, Alıncak & Abakay, 2016; Keskin, 2017). Gerek bu çalışmada gerekse diğer çalışmalarda ortaya koyulan bu durumdan hareketle genel not ortalamasının öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutumun önemli bir göstergesi olduğu düşünülmektedir. Çalışma sonucunda ortaya koyulan bu sonucun ise öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip öğretmen adaylarının akademik açıdan daha güdülenmiş olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri nasıldır? Sorusuna ilişkin sonuç ve tartışma.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının geleceğe yönelik işsizlik kaygısı düzeylerini belirlemeye yönelik gerçekleştirilen analizler sonucunda öğretmen adaylarının ortalamanın üzerinde bir işsizlik kaygısı taşıdıkları tespit edilmiştir. Çalışmada ortaya koyulan bu sonucun farklı ana bilim dallarında öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki geleceklerine ilişkin olumsuz bakış açılarını ve kaygılarını yansıtan çeşitli çalışma sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği söylenebilir (Akgün & Özgür, 2014; Gençay, 2009; Kaya & Büyükkasap, 2005; Şahin, 2011; Keskin, 2017). Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygılarının ortalamanın üzerinde olmasının ise bu ana bilim dalından mezun olan kişi sayısındaki yığılmadan, ana bilim dalı mezunlarına yönelik istihdam yetersizliğinden ve atanmak için KPSS’den alınması gereken puanın yükselmesi gibi nedenlerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin sonuç ve tartışma.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygısı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla yapılan analizler sonucunda işsizlik kaygı düzeyi ölçeğin niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği, çevresel ve sosyal baskı, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği alt boyutlarında erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarına göre anlamlı derecede yüksek bir işsizlik kaygısına sahip olduğu görülmüştür. İstihdamdaki daralma ve iş gücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi alt boyutunda ise kadın öğretmen adaylarının kaygılarının yüksek olduğu ancak bu farkın anlamlı olmadığı belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının genel işsizlik kaygıları incelendiğinde ise erkek ve kadın öğretmen adaylarının işsizlik kaygılarının anlamlı olarak farklılaşmadığı, ancak genel işsizlik

kaygısının erkeklerde kadınlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Kıcıır (2010) çeşitli üniversite birimlerinde okuyan üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmasında da benzer şekilde işsizlik kaygısının erkeklerde yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Tekin (2015) ve Taşğın vd. (2017) çeşitli üniversite birimlerinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygılarını ölçmeye yönelik çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmada da kullanılmış olan işsizlik kaygı düzeyi ölçeğinin kullanıldığı çalışmalar sonucunda, genel işsizlik kaygısı ve alt boyutlarının tamamında kadınların erkeklere göre daha yüksek işsizlik kaygısı taşıdıkları belirlenmiştir. Bunun yanında Dursun ve Aytaç (2009), Turaç ve Bayın-Donar (2017) farklı üniversite birimlerinde öğrenim görmekte olan üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmalarında işsizlik kaygısının kadınlarda daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Bu durum genel olarak iş yaşamına girişte görülen toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yordandır. Bu bakımdan bu çalışmada ortaya koyulan sonucun bahsedilen çalışmaların sonuçlarıyla çeliştiği söylenebilir.

Ancak bahsedilen çalışmaların tamamında çalışma grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin büyük çoğunluğunun mühendislik fakültesi, iktisadi ve idari bilimler fakültesi, fen-edebiyat fakültesi, ziraat fakültesi gibi bölümlerde okuduğu görülmektedir. Bu çalışmanın ise eğitim fakültesi öğrencileriyle beraber yürütüldüğü, öğretmenlik mesleğine girişte KPSS gibi merkezi bir sınavın varlığı, öğretmenlik mesleğinin kadınlara yakıştığına dair toplumda var olan algı göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlik mesleği açısından iş yaşamına girişte karşılaşılan toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin büyük oranda etkisiz olduğu düşünülmektedir. Bu bakımdan erkek öğretmen adaylarının işsizlik kaygılarının kadın öğretmen adaylarından yüksek olmasının daha çok toplumda erkeklerden yana olan beklentilerin daha yüksek olmasından ve erkeklere biçilen evin geçimini sağlayan kişi rolünden kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin sonuç ve tartışma.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygısı düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen analizler sonucunda 4. sınıf düzeyinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının işsizlik kaygılarının ölçeğin geneli ve alt boyutlarının tamamında 2. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarına göre anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Sınıf düzeyi arttıkça işsizlik kaygısının yükselmesi Ersoy-Kart ve Erdost (2008)'un çalışma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bunun yanında Karataş ve Gizir (2013)'de gerçekleştirmiş

oldukları bir çalışmada üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyleri arttıkça ekonomik problemleri ile gelecek kaygılarının arttığını ortaya koymuştur.

Üniversitenin bitmesiyle beraber öğrencilik hayatının sona ermesi, yaklaşmakta olan KPSS, çevrenin beklentileri, iş hayatına atılmada yaşanan problemler, istihdam sıkıntıları, işsiz kalma durumunda ortaya çıkabilecek ekonomik ve psikolojik sıkıntılar gibi faktörlere dair farkındalıkların üniversitenin son yıllarına doğru arttığı söylenebilir. Bütün bunların, 4. sınıf sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygılarını arttırıcı bir etki yaptığı düşünülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işsizlik kaygısı düzeyleri genel not ortalaması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna ilişkin sonuç ve tartışma.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygı düzeylerinin genel not ortalaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik gerçekleştirilen analizler sonucunda öğretmen adaylarının genel işsizlik kaygılarının ve işsizlik kaygılarının alt boyutlarının genel not ortalaması değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı belirlenmiştir. Alanyazın incelendiğinde genel not ortalaması ve işsizlik kaygısı arasındaki ilişkiye yönelik çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Üstün ve arkadaşları (2016) üniversite öğrencilerinin iş bulmaya yönelik umutsuzluk düzeylerini inceledikleri çalışmalarında akademik başarılarını “iyi” veya “çok iyi” olarak nitelendiren öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin kötü olarak nitelendiren öğrencilere göre anlamlı derecede düşük olduğunu belirlemiştir. Turaç ve Bayın-Donar (2017)’in çalışmasında ise üniversite öğrencilerinin genel not ortalamaları arttıkça işsizlik kaygılarının arttığı belirlenmiş ve bu durumun genel not ortalaması yüksek öğrencilerin sorumluluk bilincinden kaynaklı olabileceği belirtilmiştir.

Bu çalışmada ise en yüksek genel not ortalamasına sahip grubu oluşturan GNO'su 3.00 ve üstü olan grubun genel işsizlik kaygı düzeyi en düşük olan grup olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra GNO'su 3.00 üstü olan grubun ölçeğin “niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği” , “kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği” ve “sosyal ve çevresel baskı” alt boyutlarında da gruplar içinde en düşük işsizlik kaygısına sahip olan grubu oluşturması akademik olarak daha başarılı öğrencilerin özgüven düzeylerinin yüksek olmasına bağlı olarak daha az işsizlik kaygısı yaşadıklarını düşündürmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile işsizlik kaygı düzeyi ve alt boyutları arasında var olduğu belirlenen ilişkilere yönelik sonuç ve tartışma.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile işsizlik kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik gerçekleştirilen analizler sonucunda öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ile işsizlik kaygı düzeyi ölçeğinin “Çevresel ve sosyal baskı”, İstihdamdaki daralma ve iş gücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi” alt boyutları arasında negatif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu durum çevresel ve sosyal baskı ile istihdamdaki daralmadan kaynaklanan işsizlik kaygısının öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ile anlamlı bir ilişkisi olduğunu ve onların tutumlarını etkilediğini göstermektedir. Ortaya koyulan negatif yöndeki anlamlı ilişki ise öğretmen adaylarının işsizlik kaygılarının artmasının düşük düzeyde de olsa mesleğe yönelik tutumlarında negatif bir etki yaptığına işaret etmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile işsizlik kaygı düzeyi ölçeğinin “kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği”, “ niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği” alt boyutları arasında ise negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu durum öğretmen adaylarının kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliğinden kaynaklanan işsizlik kaygıları ile niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliğinden kaynaklanan işsizlik kaygılarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir etki yaptığını göstermektedir.

Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının genel işsizlik kaygısı düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında ise negatif yönde, orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu durum öğretmen adaylarının genel işsizlik kaygıları ile mesleğe ilişkin tutumları arasında ters yönlü bir birlikte değişim olduğunu göstermektedir. Bundan hareketle öğretmen adaylarının işsizlik kaygılarının artmasının mesleğe yönelik tutumlarında orta düzeyde negatif bir etki oluşturduğu söylenebilir.

Bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılarak sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki aydınlatılmaya çalışılmıştır. Tarama yoluyla bulunan ilişkiler gerçek bir neden-sonuç ilişkisi vermese de o yönde ipuçları vererek bir değişkendeki durumun bilinmesi halinde ötekinin kestirilmesine yardımcı olabilir (Karasar, 2016, s.114). Bu çalışmada ortaya koyulan bulguların ve belirlenen negatif ilişkilerin, işsizlik kaygısının mesleğe ilişkin tutumları olumsuz yönde etkilediğini gösteren güçlü ipuçları sağladığı düşünülmektedir.

Gerek sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının genel işsizlik kaygıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında var olduğu belirlenen negatif yönlü orta düzeyli anlamlı ilişki, gerek mesleğe ilişkin tutumlar ile işsizlik kaygı düzeyi ölçeğinin alt boyutlarının tamamı arasındaki negatif yönlü anlamlı ilişkiler, gerekse 4. sınıf sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygılarının 2. sınıflara göre anlamlı derecede yüksek, buna karşın mesleğe ilişkin tutumlarının anlamlı derecede düşük olması işsizlik kaygısının artmasının sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkilediğini düşündürmektedir.

Öneriler

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile işsizlik kaygılarının belirlenerek çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve mesleğe yönelik tutumları ile işsizlik kaygıları arasındaki ilişkinin aydınlatılması amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının işsizlik kaygılarının ortalamanın üzerinde olduğu ve bu kaygının mesleğe yönelik tutumlarıyla negatif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Günümüzde Türkiye'deki eğitim fakültelerinin pek çoğunda sosyal bilgiler eğitimi ana bilim dalı lisans programı bulunmakta ve bu lisans programları her yıl yüzlerce mezun vermektedir. Bunun sonucu bu ana bilim dalından mezun olan kişi sayısındaki yığılma her geçen yıl artmaktadır. Bu durumun sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının mesleğe yönelik tutumları, akademik güdülenmeleri ve motivasyonları açısından kaygı verici olduğu düşünülmektedir. Bu sorunların çözümüne yönelik olarak çeşitli öneriler sunulabilir:

1. İlerleyen yıllara dair sosyal bilgiler öğretmeni ihtiyacı araştırılmalı, ana bilim dalına ilişkin kontenjanlar bu ihtiyaç doğrultusunda belirlenmelidir.
2. Sosyal bilgiler eğitimi ana bilim dalı lisans programlarına ayrılan kontenjanlar düşürülerek var olan yığılmanın azaltılması sağlanmalıdır.
3. Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik olumsuz tutum geliştirmelerine sebep olan sorunlar tespit edilmeli ve çözülmelidir.
4. Sosyal bilgiler eğitimi ana bilim dalı mezunlarına yönelik istihdam planları yapılmalı ve çalışma olanakları arttırılmalıdır.
5. Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarına lisans öğrenimleri boyunca mesleklerine yönelik olumlu tutumlar kazanmalarını sağlayacak faaliyetler düzenlenmeli, olumsuz tutumları düzeltmeye yönelik gerekli rehberlik hizmetleri sağlanmalıdır.
6. Kaliteli bir lisans eğitiminin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerindeki olumlu etkisinden hareketle eğitim fakültelerinin fiziksel ve akademik olarak daha

iyi bir düzeye getirilmesi için çalışmalar yapılmalı, öğretmen yetiştirmenin nicelikten ziyade nitelik boyutunun ön plana çıkarılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açışlı, S., & Kolomuç, A. (2012). Sınıf ğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 266-271.
- Akdağ, S. (2014). *Sosyal bilgiler ğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi (Erzurum rneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 366630)
- Akgün, F., & Özgür, H. (2014). Bilişim teknolojileri ğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile mesleki kaygılarının incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(5), 1206-1223.
- Akyüz, Y. (1999). 17. yüzyıldan günümüze Türk eğitiminde başlıca düzenleme ve geliştirme çabaları (genel özellikler ve doğrultular). *Milli Eğitim Dergisi*, 144.
- Alkan, C. (2011). *Eğitim teknolojisi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Altunay, F. (2018). *Sosyal bilgiler ğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının ve mesleki benlik saygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 510526).
- Altunkeser, F., & Ünal, E. (2015). Sınıf ğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından yordanması. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 1-15.
- Andaç, F. (2010). *İşsizlik Sigortası*. Ankara: TÜHİS Yayınları.
- Aslan, H., Aslan, M. (2017). Uzun süreli işsizlik ve etkileri üzerine karşılaştırmalı bir analiz. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(4), 103-132.
- Ataman, B.C. (2000). *İşgücü Piyasası ve İstihdam Politikalarının Prensipleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Atmaca, H. (2013). Almanca, Fransızca ve İngilizce ğretmenliği bölümlerinde okuyan ğretmen adaylarının mesleki kaygıları. *Turkish Studies*, 8(10), 67-76. doi: 10.7827/TurkishStudies.5907
- Avaroğulları, M. (2016). Sosyal bilgiler ğretmeni adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 11(21), 417-436. doi: 10.7827/TurkishStudies.11296
- Ayık, A., & Ataş, Ö. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretme motivasyonları arasındaki ilişki. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 25-43.
- Bağcı, H., & Karagöl, S. (2013). Türkçe ğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(8), 184-193.
- Bakırcı, Y. (2015). *Beden eğitimi ğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 399660)
- Bayrakdar, U., Batık-Vural, M., & Barut, Y. (2016). Özel eğitim ğretmen adaylarının ğretmen özyeterlik düzeyleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 133-149.
- Baysal, Z.N., Ayvaz, A., Çekirdekçi, S., & Malbeleği, F. (2013). Sınıf ğretmeni adaylarının üstbilişsel farkındalıklarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 37, 68-81.

- Bolton, W. & Oatley, K. (1987). A longitudinal study of social support and depression in unemployed men. *Psychological Medicine*, 17, 453-460. doi:10.1017/S0033291700025010
- Bosnick, M.E. & Mebosniak, M. (1998). Teacher 2000. *The High School Journal*, 81(2), 115-120.
- Bozdoğan, A.E., Aydın, D., & Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 83-97.
- Bulut, İ. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat üniversitesi örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 13-24.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Can, A. (2017). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cemaloğlu, N. & Şahin, D.E. (2007). Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 465-484.
- Ceyhan, A. A. (2004). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 91-101.
- Cinpolat, T., Alıncak, F., & Abakay, U. (2016). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 38-47.
- Coşkun, O. (2011). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri (Gazi Üniversitesi örneği)* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 290575)
- Çağlar, A. (1991). Atatürk eğitim fakültesinde yapılan "öğretmenlik uygulaması" üzerine bir araştırma. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 53-72.
- Çakır, Ö. (2005). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi İngilizce öğretmenliği lisans programı ve eğitim fakülteleri İngilizce öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve mesleki yeterlik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(9), 27-42.
- Çapa, Y., & Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69-73.
- Çapri, B., & Çelikkaleli Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 33-53.
- Çeliköz, N., & Çetin, F. (2004). AÖL öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, Cilt: 32(162), 136-145.
- Çiçek-Sağlam, A. (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 59-69.

- Çiğdem, G. (2010). *Sınıf öğretmenliği adaylarının öğrenme stilleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 277388)
- Demir, Ö., & Taşkiran, G. (2018). İİBF mezun adaylarının iş bulma ümitlerini etkileyen faktörler üzerine nicel bir araştırma. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 9(1), 42-57.
- Dew, M. A., Bromet, E. J., & Penkower, L. (1992). Mental health effects of job loss in women. *Psychological Medicine*, 22(5), 751-764. doi : 10.1017/S0033291700038198
- Doğan, İ. (2012). *Türk eğitim tarihinin ana evreleri*. Ankara: Nobel.
- Doğan, T. (2012). A long-term study of the counselling needs of Turkish university students. *Journal of Counselling & Development*, 90, 91-96. doi: 10.1111/j.1556-6676.2012.00012.x
- Doğan, T., & Çoban, A.E. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 157-168.
- Dolunay, A. (2002). Keçiören Lisesi “Genel liseler ve teknik-ticaret-meslek liselerinde görevli öğretmenlerde tükenmişlik durumu” araştırması. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 55(1), 51-62.
- Dönmez, C., & Uslu, S. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 42-63.
- Dursun S., & Aytac S. (2009). Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(1), 71-84.
- Engin, G., & Çiçekli-Koç, G. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği). *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 182, 153-168.
- Ergün, M. (1987). Türkiye'de öğretmen yetiştirme çalışmalarının gelişmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 10-18.
- Eriksson, T. Agerbo, E. Mortensen, P.B., & Westergard-Nielsen, N. (2014). Unemployment and mental disorders: Evidence from Danish panel data. *International Journal of Mental Health*, 39(2), 56-73. doi: 10.2753/IMH0020-7411390203
- Ersoy-Kart, M. & Erdost, H.E. (2008). Unemployment worries among Turkish university students. *Social Behavior and Personality*, 36(2), 275-288. doi: 10.2224/sbp.2008.36.2.275
- Gelişli, Y. (2003). Eğitimin tarihi temelleri. M.Ç. Özdemir (Ed.), *Öğretmenlik mesleğine giriş* içinde (1. baskı, ss. 26-69). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Gençay, S. (2009). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının umutsuzluk ve yaşam doyumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(27), 380-388.
- Gömlüksiz, M.N. (2004). Öğretmenlik mesleğinin nitelikleri. M. Taşpınar (Ed.), *Öğretmenlik mesleği* içinde (3. baskı, ss. 149-168). Elazığ: Üniversite Kitapevi.
- Günden, S. (1995). *Sosyal bilgiler öğretimine genel bir bakış: İlköğretim okullarında sosyal bilgiler öğretimi ve sorunları*. Ankara: TED Yayınları.
- Gündoğan, N. (1999). Genç işsizliği ve Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde uygulanan genç istihdam politikaları. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 54, 63-79.

- Güven, B., & Ersoy, E. (2007). Sınıf öğretmeni adaylarının hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretim I dersine ilişkin öz yeterlik algıları ve bilişsel tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 15-32.
- Işık, E. (1996). *Nevrozlar*. Ankara: Kent Matbaası.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum, algı, iletişim*. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.
- International Labour Organization (2018) *Unemployment rate*. https://www.ilo.org/ilostat-files/Documents/description_UR_EN.pdf adresinden edinilmiştir.
- Kaçar, R. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve öz-yeterlik algıları* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 504509)
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde insan ve insanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kahyaoğlu M., & Yangın, S. (2007). İlköğretim sınıf öğretmenliği, fen bilgisi ve matematik öğretmen adaylarının fen bilgisi öğretimine yönelik tutumları. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 203-220.
- Kaplan, A., & İpek, A.S. (2002). Matematik öğretmenliği adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 27(125), 69-73.
- Kapluhan, E. (2012). Atatürk dönemi eğitim seferberliği ve köy enstitüleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 26, 172-194.
- Karabulut, A. (2007). *Türkiye'deki İşsizliği Önlemede Aktif İstihdam Politikalarının Rolü ve Etkinliği* (Uzmanlık Tezi). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Karadağ, R. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri. *Humanities Sciences*, 7(2), 44-66.
- Karakelle, S., & Canpolat, S. (2008). Tükenmişlik düzeyi yüksek ilköğretim öğretmenlerinin öğrencilere yaklaşım biçimlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, (33)147, 106-120.
- Karasar, N. (2016) *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karataş, A., & Gizir, C.A. (2013). Üniversite öğrencilerinin psikolojik danışma gereksinimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 250-265.
- Karatekin, K., Merey, Z., & Keçe, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 70-96.
- Kaya, A. & Büyükkasap, E. (2005). Fizik öğretmenliği programı öğrencilerinin profilleri, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişeleri: Erzurum örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(2), 367-380.
- Kaya, K. (2004). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 145186)
- Kaymakçı, S. (2009). Yeni sosyal bilgiler programı neler getirdi?. *Gazi Eğitim Dergisi*, 29(5), 1530-1545.
- Kelleci, S.Ü., Türk, Z. (2016). Genç işsizliğin incelenmesi: OECD ülkeleri ve Türkiye karşılaştırması. *Emek ve Toplum Dergisi*, 5(13), 10-25.

- Keskin, Y. (2017). Coğrafya öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve kaygı düzeyleri (Erzurum örneği). *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 43-57. doi: 10.30900/kafkasegt.329351
- Kıcıır, B. (2010). *Üniversite son sınıf öğrencilerinde işsizlik kaygısı: psikolojik etmenler açısından bir inceleme* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 265680)
- Kırılmaz, A., Çelen, Y., & Sarp, N. (2003). İlköğretim'de çalışan bir öğretmen grubunda "Tükenmişlik durumu". *İlköğretim Online*, 2(1), 2-9.
- Kırımoğlu, H. (2010). Türkiye'deki beden eğitimi ve spor yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin istihdam sorunu açısından umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(1), 37-46.
- Koç, M., & Polat, Ü. (2006). Üniversite öğrencilerinin ruh sağlığı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 3(2), 1-22.
- Kodaman, B. (1991). *Abdülhamid devri eğitim sistemi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Lamberg, T., Virtanen, P., Vahtera, J., Luukkaala, T., & Koskenvuo, M. (2010). Unemployment, depressiveness and disability retirement: a follow-up study of the Finnish HeSSup population sample. *Social Psychiatry Epidemiology*, 45(2), 259-264. doi: 10.1007/s00127-009-0063-z
- Linn, M. W., Sandifer, R., & Stein, S. (1985). Effects of unemployment on mental and physical health. *American Journal of Public Health*, 75, 502-506. doi: 10.2105/AJPH.75.5.502
- MEB (2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5. Sınıflar) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi. Ankara.
- MEB (2015). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5. Sınıflar) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi. Ankara.
- Middlebrook, P.N. (1980). *Social psychology and modern life*. New York: Alfred Knopf.
- Morgan, C.T. (2011). *Psikolojiye giriş*. (Çev. Karakaş S. & Eski R.). Konya: Eğitim Kitapevi Yayınları.
- Nalçacı, A., & Sökmen, Y. (2016). Öğretmen adaylarının mesleği tercih nedenleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 717-727.
- Özbek, R., Kahyaoğlu, M., & Özgen, N. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 221-232.
- Özdamar, K. (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi 1*. Eskişehir: Kaan Kitapevi.
- Özsarı, İ. (2008). *Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin KPSS merkezi sınavı odaklı gelecek kaygıları ve mesleki beklentileri* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 261806)
- Öztürk, Ö., Erbay, E. (2018). Üniversite mezunu kadınların işsizlik süreçlerinin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 36(2), 125-148. doi: 10.17065/huniibf.289042

- Papanastasiou, C. (2002). School, teaching and family influence on student attitudes toward science: based on TIMSS data for Cyprus. *Studies in Educational Evaluation*, 28, 71-86. doi: 10.1016/S0191-491X(02)00013-5
- Pektaş, M. & Kamer, S.T. (2011). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(4), 829-850.
- Recepoglu, E. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel sayı (1), 311-326.
- Roos, R. (1990). Language attitudes in the second language situation. *Per Linguam*, 6(2), 25-30.
- Sarıtaş, M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerine göre ideal sınıf yönetimi davranışları. *Education Sciences*, 3(3), 363-372.
- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi: analiz ve raporlaştırma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Semerci, N., & Semerci, Ç. (2004). Türkiye’de öğretmenlik tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 137-146.
- Serin, O., Saracaloğlu, A., Serin, U., & Kesercioğlu, T. (2004). Fen grubu öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının karşılaştırılması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19, 121-136.
- Şahin, H.G., & Doğu, S. (2018). Okul öncesi öğretmen adaylarının çevre sorunlarına ilişkin tutum ve davranışlarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 17(3), 1402-1416. doi: 10.17051/ilkonline.2018.466359
- Şahin, Ş. (2008). *Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik ve yaşam doyumu düzeyleri* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 230225)
- Şanlı, Ö. & Tan, Ç. (2017). Öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27(2), 131-142. doi: 10.18069/firatsbed.346496
- Şencan H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Şimşek, H. (2005). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 1-26.
- Şişman, M. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Tanrıoğlu, A. (1997). Buca Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 55-58.
- Taşgın, Ö., Bozgeyikli, H., & Boğazlıyan, E. E. (2017). Üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişki. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(16), 551-567.
- Tekışık, H.H. (1987). Türkiye’de öğretmenlik mesleği ve sorunları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 24-33.
- Tekin, A.N. (2015). *Üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 395916)

- Terzi, A. R. & Tezci, E. (2007). Necatibey Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52, 593-614.
- Tiggemann, M., & Winefield, A.H. (1984). The Effects of unemployment on the mood, self-esteem, locus of control, and depressive affect of school leavers. *Journal of Occupational Psychology*, 57, 33-42. doi: 10.1111/j.2044-8325.1984.tb00145.x
- Topçu, İ., Ünalı-Türkkan, N., Eşkin-Bacaksız, F., Tiryaki-Şen, H., Karadal, A., & Yıldırım, A. (2013). Sağlık çalışanlarında örgütsel sinizm ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(3), 125-131.
- Topkaya, N., & Meydan, B. (2013). Üniversite öğrencilerinin problem yaşadıkları alanlar, yardım kaynakları ve psikolojik yardım alma niyetleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 25-37.
- Toptaş, V., & Gözel, E. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik ile matematiksel problem çözmeye yönelik inançları. *Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 439-460.
- Tunçeli, H.İ. (2013). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Sakarya Üniversitesi örneği). *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3), 51-58.
- Turaç, İ.S., & Bayın-Donar, G. (2017). Sağlık yönetimi öğrencilerinin işsizlik kaygılarını ve yaşam doyumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 120-127. doi: 10.25272/J.2147-7035.2017.5.4.08
- Türer, A. (2009). *Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme ve Sorunlar I-II*. <http://w3.balikesir.edu.tr/~aturer/ogretmenyetistirme> adresinden edinilmiştir.
- Üstün, G., Dedekoç, T., Kavalalı, T., Öztürk, F., Sapcı, Y., & Can, S. (2014). Üniversite son sınıf öğrencilerinin iş bulmaya ilişkin umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 200-221.
- Üstüner, M. (2004). Geçmişten günümüze Türk Eğitim Sisteminde öğretmen yetiştirme ve günümüz sorunları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 63-82.
- Üstüner, M., Demirtaş, H., & Cömert, M. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi örneği). *Eğitim ve Bilim*, 34(151), 140-155.
- Yılman, M. (2006). *Türkiye’de öğretmen eğitiminin temelleri*. Ankara: Nobel
- Yılmaz, İ. (2015). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 395334)
- Yılmaz, S. E., Yazıcı, N., & Yazıcı, H. (2014). Öğretmen ve yönetici öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 12(24), 135-157.
- Yılmaz, T., Fidan, F., & Karataş, V. (2004). İşsizliğin sosyo-psikolojik sonuçları: sosyo-demografik özelliklere göre bireylerin tutumları (Bir alan araştırması). *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 48, 163-183.
- Yurdakul, T. (2006). *Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Bilim Dalı Seramik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin işsizlik kaygıları üzerine bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 191049)

- Yüksel, İ. (2003). İşsizliğin psiko-sosyal sonuçlarının incelenmesi (Ankara örneği). *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2), 21-38.
- Zorlu, Y., Zorlu, F., & Sezek, F. (2013). Sınıf öğretmenlerine ve sınıf öğretmen adaylarına göre iyi bir eğitim için Chickering ve Gamson'un yedi ilkesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 6(16), 525-540.

EKLER

EK-1. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği

Bu çalışma yüksek lisans tezine veri oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Verilecek yanıtlar gizli tutulacak olup yalnızca bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Bu çalışmanın geçerli sonuçlar vermesi, sizlerin içten yanıt vermenize bağlıdır. Katkınız için teşekkür ederiz...

Arş. Gör. Okan YETİŞENSOY

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği

Cinsiyet : ☐ Kadın ☐ Erkek

Yaş :

Sınıf Düzeyi : ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4

Genel Not Ortalaması :

		Hiç Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılmıyorum	Çoğunlukla Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
1	Öğretmen olma düşüncesi bile bana cazip geliyor.	()	()	()	()	()
2	Öğretmenlik mesleği bana sıkıcı geliyor.	()	()	()	()	()
3	Öğretmen olmayı kendime yakıştırıyorum.	()	()	()	()	()
4	Tekrar bir meslek tercihinde bulunmam söz konusu olsa yine öğretmenliği seçerdim.	()	()	()	()	()
5	Öğretmenliğin bana göre bir meslek olmadığını düşünüyorum.	()	()	()	()	()
6	Öğretmenliğin yaşam tarzıma uygun olmadığını düşünüyorum.	()	()	()	()	()
7	Öğretmenliğin kişiliğime uygun olmadığını düşünüyorum.	()	()	()	()	()
8	Öğretmenlik mesleğini seçtiğime pişman oluyorum.	()	()	()	()	()
9	Öğretmenlikte başarılı olacağıma inanıyorum.	()	()	()	()	()
10	Öğretmenlik mesleğiyle ilgili olan bu bölümü seçmiş olmaktan hoşnutum.	()	()	()	()	()
11	Öğretmenlik mesleğinde karşılaşacağım zorlukları aşabileceğime inanıyorum.	()	()	()	()	()
12	Zor şartlar altında dahi öğretmenlik yapmak isterim.	()	()	()	()	()
13	Öğretmenlik mesleğinin gereklilikleri konusunda kendime güveniyorum.	()	()	()	()	()
14	Öğretmenliğe ilişkin özel bir yeteneğim olduğu kanısındayım.	()	()	()	()	()
15	Öğretmenliğin bana uygun bir meslek olmadığını düşünüyorum.	()	()	()	()	()
16	Öğretmenliğin bir şeyler üretip yaratmam için bana fırsatlar vereceğini düşünüyorum.	()	()	()	()	()
17	Öğretmenliği profesyonel bir biçimde yürütebileceğime inanıyorum.	()	()	()	()	()
18	İnsanlara bilmedikleri bir şeyleri öğretecek olma düşüncesi beni mutlu ediyor.	()	()	()	()	()
19	Öğretmenlik yapan insanlara sempati duyuyorum.	()	()	()	()	()
20	Öğretmen olacağımı düşünmek beni korkutuyor.	()	()	()	()	()
21	Bir meslek tercih etme durumunda olanlara öğretmenliği tavsiye etmem.	()	()	()	()	()
22	Öğretmen olduğumda yapabileceğim çok şey olduğunu düşünüyorum.	()	()	()	()	()
23	Öğretmenliğin çalışma koşulları bana çekici geliyor.	()	()	()	()	()
24	Öğretmenlik meslek bilgisi derslerinde başarılı olmayı önemserim.	()	()	()	()	()
25	Öğretmenlik yapan kişilerle sohbet etmekten hoşlanırım.	()	()	()	()	()
26	Eğitim, öğrenme, öğretme ve öğretmenlik konularında tartışır, konuşurum.	()	()	()	()	()
27	Bilgili ve yeterli bir öğretmen olacağımı düşünüyorum.	()	()	()	()	()
28	Öğretmenliğin toplumda bana saygınlık kazandıracağına inanıyorum.	()	()	()	()	()
29	Halen okumakta olduğum öğretmenlik programını bilerek ve isteyerek seçtim.	()	()	()	()	()
30	Öğretmenlik mesleğinin bana sıkıntılar yaşatmasından endişe duyuyorum.	()	()	()	()	()
31	Öğretmenlik yaparak vereceğim eğitim aracılığıyla insanların yaşamına yön vermeyi gurur verici buluyorum.	()	()	()	()	()
32	Eğitim, öğrenme, öğretme, öğretmenlik konularında konuşmaktan hoşlanmam.	()	()	()	()	()
33	Öğretmen olduğumda çevre tarafından bana yeterli değerin verileceğine inanıyorum.	()	()	()	()	()
34	Öğretmenlik mesleğinin devamlılığı bana güven veriyor.	()	()	()	()	()

EK-2. İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeği

İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeği

		Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Kendimi gelecekte çalışmak istediğim alanla ilgili bilgi ve beceri sahibi olarak göremiyorum.	()	()	()	()	()
2	Türkiye’de eğitilmiş genç işgücünün işsizlik oranlarının yüksek seyretmesi iş bulma ümidimi kırmaktadır.	()	()	()	()	()
3	Okuduğum bölümle ilgili istihdam olanaklarının yeterli olduğunu düşünüyorum.	()	()	()	()	()
4	Eğitimim sonrası sanırım bu hayata tutunamayacağım.	()	()	()	()	()
5	Gelecekte iş yaşantımı ve meslek sahibi olmayı bir muamma olarak görüyorum.	()	()	()	()	()
6	Hayattan beklediğim şeylere kavuşabileceğimi ummuyorum	()	()	()	()	()
7	Yakın gelecekte bir insan kaynağı olarak, önümü göremiyorum.	()	()	()	()	()
8	Yapmak istediğim meslekte işgücü ihtiyacının azalması beni korkutuyor.	()	()	()	()	()
9	Türkiye’ de mezun olacağım bölümle ilgili iş olanakları kısıtlıdır.	()	()	()	()	()
10	Yakın arkadaşlarımla işsizlik kaygıları bana da işsiz kalabileceğimi düşündürmektedir.	()	()	()	()	()
11	KPSS, TUS, ALES gibi sınavlar veya formasyon almam iş ya da işsizlik hayatımın başlangıcıdır.	()	()	()	()	()
12	Ülkemizde istihdam olanaklarının eğitilmiş gençler için az olması iş bulamayacağımı düşündürmektedir.	()	()	()	()	()
13	Şimdiki hayatıma oranla istikbalde daha mutlu olacağımı umuyorum.	()	()	()	()	()
14	Aldığım eğitim gelecekteki mesleğim için yetersiz kalabilir.	()	()	()	()	()
15	İlerde çalışmak istediğim sektörün gittikçe daraldığını görüyorum.	()	()	()	()	()
16	Yakın çevremün üniversiteyi bitirdikten sonra işsiz kalmaları neden okuduğumu sorgulatmakta, nasılsa iş yok düşüncesiyle okulu bırakmayı düşündürmektedir.	()	()	()	()	()
17	Ailemden yakın gelecekte meslek sahibi olmam için bir baskı görüyorum.	()	()	()	()	()
18	İşsiz kalmamın çevreme karşı itibarımı yitireceğimden ve gittikçe içime kapanmaya başlayacağımdan endişe ederim.	()	()	()	()	()
19	Sağlam bir işim olması için sanırım lisansüstü eğitim almam gerekecek.	()	()	()	()	()
20	Bu gidişle meslek sahibi olabilmem için yeni bir bölüm daha okumam gerekecek.	()	()	()	()	()
21	Kendimi nitelikli bir işgücü olarak göremiyorum.	()	()	()	()	()
22	Aldığım eğitimle ilişki mesleğin gelir olarak ihtiyaçlarımı karşılamayacağını düşünüyorum.	()	()	()	()	()
23	Sahip olduğum nitelikler ve almakta olduğum eğitimin iyi yerlere gelebilmem için yeterli değildir.	()	()	()	()	()
24	Mezun olduktan sonra yakın zamanda(0-3) iş bulamamam benim için bir travmadır.	()	()	()	()	()
25	Yakın çevremün mezun olduktan sonra iş bulamama durumları bana da gelecekte iş bulamayacağımı düşündürmektedir.	()	()	()	()	()
26	Yakın arkadaşlarımla yaşadığı işsizlik kaygısı beni de etkilemektedir.	()	()	()	()	()

EK-3. Örnek Araştırma İzni

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Tarih: 05.10.2018
Sayı : E.251200

Sayı : 77685823-199-E.
Konu : Anket İzni (Okan YETİŞENSOY)

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : a) 13.09.2018 tarihli ve 88179374-300-E.1800259542 sayılı yazınız.
b) Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölüm Başkanlığının 18.09.2018 tarihli ve 53539017-044-E.239178 sayılı yazısı.

İlgi (a)'da kayıtlı yazınız gereği, Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Okan YETİŞENSOY'un, "*Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleceği Yönelik İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*" konulu tezine veri oluşturmak amacıyla Fakültemiz Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında 01 Ekim - 31 Aralık 2018 tarihlerinde anket uygulaması ilgi (b)'de kayıtlı Bölüm Başkanlığının yazısıyla ve Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Nihat AYYILDIZ
Dekan

Ek: İlgi (b) Yazı Sureti (1 sayfa)

EK-4. Örnek Araştırma İzni

T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 87374136-302.08.01-E.1829

19.09.2018

Konu : Anket Çalışması İzni (Okan
YETİŞENSOY)

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : 13.09.2018 tarihli ve 88179374-300-E.1800259542 sayılı yazı.

Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Okan YETİŞENSOY'un, "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleceği Yönelik İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tez çalışması kapsamında Üniversitemiz Eğitim Fakültesinde anket uygulaması yapması Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Ahmet İshak DEMİR
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Dağıtım :

Gereği:

Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü

Bilgi:

Eğitim Fakültesi Dekanlığına

EK-5. Örnek Araştırma İzni

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 68508712-044-
Konu : Anket Çalışması

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 13/09/2018 tarih ve 33990 sayılı yazınız.

İlgi'de kayıtlı yazınız ile Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencilerinden Okan YETİŞENSOY'un, "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Geleceği Yönelik İşsizlik Kaygısı Düzeyleri ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı tez çalışmasını Üniversitemiz Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi öğrencilerine uygulama talebi Üniversitemizce uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Eyyüp TANRIVERDİ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EK :
1 Adet Yazı

Evrakı Doğrulamak İçin : https://ebelge.dicle.edu.tr/enVision/Validate_Doc.aspx?V=BEACBMKV7

Dicle Üniversitesi Rektörlüğü, 21280-Diyarbakır
Telefon:+90 412 241 10 10 Faks+90 412 241 10 54
e-Posta dicle@dicle.edu.tr Elektronik Ağ:http://www.dicle.edu.tr
Kep Adresi : dicleuniversitesi@hs01.kep.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Cenani Menteş
Evrak Pin Kodu: 19712
Ayrıntılı bilgi irtibat tel.: 8792

ÖZGEÇMİŞ

1993 yılında Eskişehir’de doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimini Eskişehir’de tamamladı. Lisans öğrenimini ise Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalında tamamlayarak 2016 yılında mezun oldu. Aynı yıl Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalında araştırma görevlisi olarak göreve başladı. Hâlen burada görev yapmaktadır.

